

FÖRSVARETS

FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 2/2023

HOPPMÄSTAREN EN DAG MED FALLSKÄRMSSKOLANS ELIT

Allt om epoken **MALI**

UKRAINASTÖDET från lastbilshytten

Återetableringen av Bergslagens **ARTILLERI**

PLUS: ATTACHÉ I UKRAINA | AURORA 23 | RÖJDYKARFINAL
LIVRÄDDARNA I TURKIET | UNIFIL: 14 ÅR FÖR FRED

STÄRKT UKRAINASTÖD

DET MILITÄRA STÖDET till Ukraina förstärks ytterligare genom utbildning och förbandssättning av Archerpjäser och stridsvagnar. Vi kan vara säkra på att det kommer tas ytterligare beslut om stöd. Internationellt sker en allt högre grad av koordinering och det kollektiva väst står fortsatt starkt bakom Ukrainas försvarsansträngningar. Så ska det förbli.

Starkt är också att möta ukrai-

beslutad inriktning och de prioriteringar det leder till.

I skrivande stund ser jag ett möjligt utfall att Finland går före Sverige in i Nato. Optimalt vore samtidig entré, men jag konstaterar att vi har våra försäkringar och med Finland som medlem har även vi ett bättre militärstrategiskt läge. Vår militära integreringsprocess fortgår utan hack i skivan och när – inte om – vi blir medlemmar

” De som utbildar vittnar om en djup känsla av relevans och meningsfullhet genom att vara en mycket avgörande del av stödet. ”

nare som med hjälp av ytterst professionella svenska instruktörer utbildats för strid. De som utbildar vittnar om en djup känsla av relevans och meningsfullhet genom att vara en mycket konkret och avgörande del av stödet. Men det kostar också på.

Stödet till Ukraina är inte valbart, precis som säkerhetsläget kräver ett fortsatt aktivt försvar. Vi kan inte heller vrida ner takten på de militära förberedelserna för Natomedlemskap.

I Försvarsmaktens budgetunderlag till regeringen i mars konstaterar vi att stödet till Ukraina, med materiel och utbildning, påverkar såväl nationell militär förmåga som planerad förmågeökning. Det är mitt ansvar gentemot politiken att tydligt visa konsekvenserna för

kommer vi omedelbart vara en del av Natos avskräckning.

Det är snart dags för försvarsmaktsövningen AURORA 23. Utöver svenska förband bidrar ytterligare 14 länder med olika typer av förband och kompetenser. Mer än 26 000 soldater och sjömän från armén, flygvapnet, marinen och Hemvärnet medverkar. Med Aurora 23 ökar Försvarsmaktens förmåga att möta ett väpnat angrepp mot Sverige.

Jag ser fram emot att på plats följa ”striden”.

Micael Bydén
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S10 PORTRÄTTET**

Endurokadetten

S12 MINUSMA

Lärdomar från Mali

S13 AVSLUTAD COVIDINSATS

Över 64 000 prover hanterades

S14 A 9 TILLBAKA

Återetableringen av artilleriregementet

S18 ATTACHÉER I UKRAINA

Med kriget i närbild

S20 AURORA 23

Så övar vi

S26 MORAL UNDER LUPPEN

Moraliska aspekter studeras under Aurora 23

S27 MILJÖFOKUS UNDER AURORA 23

Så minimeras miljöpåverkan

S36 NY KULL RÖJDYKARE

Iskalla lektioner under ytan

S60 FYS

Långloppspreppare

S62 TILL SIST**S64 MAGASINSFYNDET**

Klarinetten från Livgardet

S66 FÖRVALTAREN

Vad betyder heraldiken?

S67 BILDEN

VÅDAN AV FÖRENKLING

HAR DET NÅGON betydelse om jag skriver dom eller de eller dem? Somliga hävdar det. Andra vill att svenskans regler skrivs om, så att valet av dessa pronomina blir betydelselöst. Skälet är lite avigt: det finns individer som inte kan lära sig när det ena (de) eller det andra (dem) ska användas. Att språket blir trubbigare och förlorar kraft när det förenklas är underordnat. Det ska i första hand vara lätt att lära sig, resonerar de som vill förenkla. I så fall har vi fler förändringar att vänta, eftersom språket är fullt av regler som kan vara svåra att lära sig. Tills, antar jag, bara det mest fundamentala återstår: läten. Jag är tacksam över att Försvarmakten inte har samma förhållningssätt till svåra saker. Då skulle vi snart stå och kasta sten på eventuella inkräktare.

Henrik Lundqvist Rådmark, redaktör

FALLSKÄRMSSKOLAN. Möt två av huvudpersonerna i Försvarmaktens fallskärmsförmåga. **S28**

LIVRÅDDARNA. Följ med fotograf Joel Thungren till förödelsen efter jordbävningarna i Turkiet. **S54**

MALIEPOKEN. Den 21 mars avslutades formellt den svenska delen av FN-insatsen Minusma. **S40**

UNIFIL. Nästan 9000 svenskar tjänstgjorde i Libanon mellan 1980 och 1994. **S58**

REDAKTION. Försvarmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Peder Ohlsson, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Ljungbergs tryckeri. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 24 april 2023. ISSN 1100-8245. Omslag: Hannes Holmström/Försvarmakten.

FÖRTROENDET FÖR FÖRSVARSMAKTEN I TOPP

Försvarsmakten ligger i topp när det gäller förtroendet för myndigheter. Det visar årets Förtroendebarameter som mäter befolkningens tilltro till institutioner, partier, massmedier och företag.

– DET OSÄKRA omvärldsläget och kriget i Ukraina har visat på vikten av försvarsvilja och ett starkt militärt försvar. Att svenska befolkningen har ett högt förtroende och tillit till Försvarsmakten är betryggande för våra gemensamma ansträngningar, säger överbefälhavaren Micael Bydén.

Andelen som har mycket eller ganska stort förtroende för Försvarsmakten ligger på 67 procent, vilket är högst bland myndigheterna i undersökningen. Därefter kommer Skatteverket, och Säkerhetspolisen på 65 procent, tätt följda av Folkhälsomyndigheten på 64

LOUISE STAGLING

Sällan tidigare har så många haft så starkt förtroende för Försvarsmakten, visar undersökningen som genomförts av Kantar Public.

procent.

– Det höga förtroendet för Försvarsmakten är ett resultat av det hårda arbete som våra medarbetare och frivilliga gör dagligen, säger Micael Bydén. Medieakademiens

förtroendebarameter har genomförts årligen sedan 1997. 2023 års undersökning omfattar 1201 webb-intervjuer med personer 16 år eller äldre. Årets mätning har genomförts av Kantar Public.

NY MUSTCHEF

Generalmajor Thomas Nilsson tar över som chef för den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten i Försvarsmakten från och med den 1 maj 2023. Han befordras samtidigt till generallöjtnant.

– JAG ÄR GLAD för förtroendet att få leda den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten framöver. Must ger regeringen och överbefälhavaren unika beslutsunderlag om omvärldsutvecklingen och hot mot Sveriges säkerhet, säger

Thomas Nilsson.

Han tar över rollen som chefen Must från Lena Hallin som kommer gå i pension. Thomas Nilssons förordnande löper fram till den 30 april 2027. Han var Försvarsmaktens CIO (Chief Information Officer) mellan 2020 och 2022.

Vad är viktigast för Must framöver?

– Med anledning av det allvarliga säkerhetspolitiska läget, kommer jag arbeta för att Must fortsätter utvecklas för att möta förändrade krav.

Tillträdande Must-chefen Thomas Nilsson var tidigare CIO.

FINSKA OCH SVENSKA DYKARE STÄRKER VARANDRA

ANDREAS SANNERMAN

Den gemensamma dykningen skedde inom ramen för det finsk-svenska militära samarbetet FISE.

I mars övade finska och svenska dykare vid 1:a ubåtsflottiljen tillsammans från HMS Belos.

TANKEN MED DEN gemensamma utbildningen är att öka ”den gemensamma förmågan”, som kommandörkapten Tuomas, dykeriofficer vid den finska marinstaben, uttrycker det.

– Likväl som finska och svenska amfibieförband övar tillsammans kan också vi dykare göra det, säger han.

Övningen skedde från och ombord på HMS Belos, där Perhenrik är dykeriofficer. Han förklarar att tanken med den gemensamma övningen är att de finska dykarna ska kunna ge ökad uthållighet och effekt vid exempelvis en svensk ubåtsolycka. På motsvarande sätt ska svenska dykare kunna bistå de finska dykarna.

Den gemensamma utbildningen sker inom ramen för FISE, det finsk-svenska militära samarbetet.

SIFFRAN

64%

Så stor andel av svenskar har uttalat förtroende för Nato. Det är 11 procent mer än i Natoländer. Källa: Kantar Public, feb 2023 (undersökning nov. 2022)

HALLÅ DÄR

... **Anders Jansson**, marknadsprojektledare på Högkvarteret, med anledning av den aktuella kampanjen som syns på gator och torg.

Vad går kampanjen ut på?

– Med kampanjen vill vi berätta för svenska folket att när omvärlden förändras, förändras Försvarsmakten med den. Vi växer. Utvecklar nya militära förmågor Och förbereder oss för en svensk Nato-anslutning.

Var kommer vi att kunna se den?

– Kampanjen kommer att synas i breda media som tv och utomhusreklam i form av femserie, digitala skyltar och affischer på gator och torg. I sociala medier sker utveckling och fördjupning av kampanjens innehåll. Även i dagspress kommer flera införanden att ske.

Vem vänder ni er till?

– Den breda allmänheten är mottagare av kampanjens budskap. I val av media är målgruppen allmänheten i åldersintervallet 18-55 år. Målgruppen kvinnor 30-55 år har en särställning i kampanjen, där önskar vi väcka intresse och ge ökad kunskap.

Vilket är budskapet?

– Det vi gör i dag, gör vi för i morgon.

Vad vill ni uppnå?

– Påminna allmänheten om det allvarliga säkerhetsläget och visa hur Försvarsmakten möter det.

DANSKINSPIRERAT FÖRSLAG OM PLANERING FÖR VINDKRAFT

Försvarsmakten föreslår att staten tar en mer samordnande roll för etablering av nya vindkraftsanläggningar, samt ett auktions- eller anbuds-system för havsbaserad vindkraft.

UNDER 2022 HAR Försvarsmakten lämnat förslag till Regeringen kring hur försvarsintressen och vindkraft kan samexistera, för att säkra en trygg energiförsörjning. Försvarsmakten har bland annat föreslagit en utvecklad planeringsprocess och ett auktions- eller anbuds-system för havsbaserad vindkraft, delvis inspirerat av grannländer som Danmark och Storbritannien. Även Havs- och vattenmyndigheten har föreslagit ett sådant system för Regeringen, där staten tar en mer aktiv roll och anvisar etableringsområden i havet.

– Planeringen för ett starkare försvar kräver förstärkelse för olika intressens behov och att prioriteringar görs för nationens bästa. Det är Försvarsmaktens ansvar att främja och värna totalförsvarets militära del i samhällsplaneringen, vilket ytterst handlar om att stärka den militära förmågan, säger Försvarsmaktens generaldirektör Mikael Granholm.

Han understryker att det är viktigt att planering vid etablering av vindkraft genomförs på nationell, regional och lokal nivå av både offentliga aktörer och näringslivet, för att

Mikael Granholm.

Under 2022 stod vindkraft för en femtedel av Sveriges energibehov.

JOHAN NILSSON/TT

säkerställa en samlad förmåga i totalförsvaret. Alla myndigheter ska enligt förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap, beakta totalförsvarets krav i sina respektive verksamheter. Detta gäller alltså även samhällsplanering, som handlar om att väga olika intressen mot varandra och tillgodose grundläggande behov, exempelvis militärt försvar.

– Precis som Försvarsmaktens arbete inom samhällsplanering bidrar till uppfyllnad av olika politiska målsättningar, krävs att andra myndigheter beaktar totalförsvarets behov och bidrar till de försvarspolitiska målen. Viktigt är exempelvis att ta hänsyn till totalförsvarets behov av mark- och vattenområden, trygg energiförsörjning och möjligheten till rörlighet

och transporter, säger Mikael Granholm.

Försvarsmakten är starkt beroende av en trygg energiförsörjning. Etablering av vindkraft kan dock påverka såväl Försvarsmaktens utbildnings- och övningsverksamhet som den operativa verksamheten, med negativa konsekvenser för bland annat luft- och sjöövervakning. Sådant påverkan kan även få stora negativa effekter för civila myndigheter som Sjöfartsverket, Kustbevakningen och SMHI.

Försvarsmakten påtalar också utmaningar med en ökad utbyggnad av vindkraft utifrån ett totalförsvars- och säkerhetspolitiskt perspektiv. Majoriteten av svensk vindkraft ägs av utländska aktörer. Ett ökat utländskt ägande av svensk energiproduktion skulle kunna användas som politiskt påtryckningsmedel, och Försvarsmakten påtalar därför vikten av införandet av ett granskningssystem för utländska direktinvesteringar.

SKOLINFORMATÖRER ÖKAR INTRESSET FÖR VÄRNPLIKT

Skolelever som träffar Försvarsmaktens skolinformatorer får en väsentligt ökad vilja att genomföra värnplikten. Det visar Ungdomsbarometerns stora undersökning 2023.

En tredjedel av de elever som träffat skolinformatorer uppgav att de ville göra värnplikten, mot en femtedel av övriga elever. Verksamheten med besök i skolor, som syftar till att informera om värnplikten och

totalförsvaret, är inne på sitt tredje år.

– I snitt träffar Försvarsmakten 2 000 elever i åldrarna 15 till 18 år varje vecka och intresset från skolan att bjuda in oss är på uppåtgående, säger Henrik Eskilsson som koordinerar Försvarsmaktens skolverksamhet.

Fakta / Skolinformatorer
Skolinformatorer är en myndighetsresurs som består av nyutbildade soldater/sjömän

Personliga möten är avgörande.

som möter elever främst i högstadies- och gymnasieålder. De tjänstgör lokalt och är placerade vid 20 av Försvarsmaktens organisationsenheter.

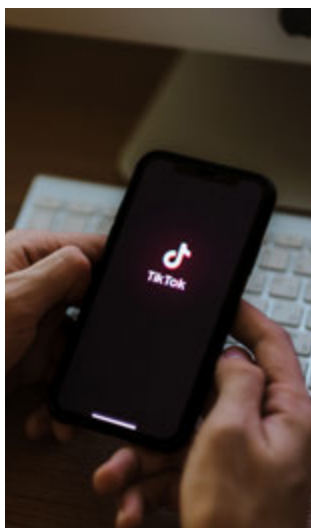
TIKTOKFÖRBUD PÅ TJÄNSTEMOBILEN

Försvarsmakten har fattat beslut om att med omedelbar verkan förbjuda mobilappen Tiktok på jobbmobiler och -surfplattor. Syftet är att minska exponeringen av Försvarsmaktens skyddsvärden.

– BESLUTET HAR FATTATS MOT bakgrundavdetförsämradeomvärldsläget. Underrättelsehotet mot Försvarsmaktens säkerhetsintressen är fortsatt högt och mobiler och surfplattor kan innebära säkerhetsrisker, säger Daniel Vikström som jobbar med IT-säkerhet på Högkvarteret.

Under hösten 2022 förbjöd regeringskansliet Tiktok på de anställdas tjänstemobiler. Tullverket, Migrationsverket, E-hälsomyndigheten, Sveriges Radio och SVT har också gjort det.

– På Högkvarteret ser vi kontinuerligt över behovet av

ADOBE STOCK

skydd i olika system, just mobiltelefoner och surfplattor kommer vara ett fokusområde närmaste året. Försvarsmakten rekommenderar också alla medarbetare att vara försiktiga med appar på sina privata mobiltelefoner och surfplattor, säger Daniel Vikström.

SÅ FÅR DU REPRESENTERA

Här är några av de viktigaste nyheterna i Försvarsmaktens nya policy för representation.

- » En uppdelning av representation och förmåner, där den nya policyn endast omhändertar representation.
- » Ett kortare styrande dokument, med mindre beskrivande text och mer konstaterande text.
- » Höjda beloppsgränser för representation.
- » Förändring av tillåten alkoholmängd. Vid extern representation tillåts högst tre glas per person. Vid intern representation bekostar Försvarsmakten inte alkohol.
- » Tydligare uppdelning av vad som är Skatteverkets eller lagstiftningens styrningar, och vad som är Försvarsmaktens egna styrningar.
- » Ett språk som gör innehållet mer tillgängligt.
- » Emilia-sida som samlar allt stöd kring representation (information, blanketter, FAQ).

SVERIGES MILITÄRA REPRESENTANT TILL NATO OCH EU

Försvarsmakten tar över det svenska huvudmannaskapet för arbetet i Natos militärkommitté den 1 april. Viceamiral Jonas Haggren utses till Sveriges militära representant till Nato och EU i Bryssel från den 1 juli.

DEN 1 APRIL övertog Försvarsmakten huvudmannaskapet för arbetet i militärkommittén, Natos högsta militära organ, i Bryssel. Detta har tidigare legat hos myndigheten Sveriges delegation vid Nato. Beslutet innebär bland annat att Försvarsmakten får ansvaret för uppdragen som ligger inom militärkommitténs arbete.

Viceamiral Jonas Haggren utses till Sveriges militära representant till Nato och EU och blir direkt underställd chef till ÖB. Haggren kommer närmast från tjänsten som

Jonas Haggren, tidigare chef för ledningsstaben och Högkvarteret, representerar Sverige i militära frågor i Nato och EU från den 1 juli.

chef för ledningsstaben och Högkvarteret.

Beslutet innebär att Sveriges nuvarande militära

representant till Nato och EU, konteramiral Jens Nykvist och ytterligare tre specialattachéer övergår till Försvarsmakten.

KLART FÖR NYA ELDHANDVAPEN

Under 2025 kommer nya automatkarbiner ut på förbanden.

DE NYA VAPNEN tillverkas av finska Sako och ingår i ett avtal, som även inkluderar bland annat prickskytte- och skarpskyttegevär.

De nya eldhandvapnen ska ersätta AK 4, AK 5 och prickskyttegeväret PSG 90. Det rör sig om två automatkarbiner med en kaliber på 5,56 respektive 7,62 mm, 7,62 mm skarpskyttegevär och

Den nya automatkarbinen med kaliber 5,56 mm finns med kort (bilden) och lång pipa.

prickskyttegevär på 8,6 mm.

De olika vapnen kommer till förbanden från 2024, då prickskyttegeväret börjar levereras. Automatkarbinen

med 5,56-kaliber kommer 2025, därefter följer övriga vapentyper.

Finland har tecknat avtal för samma vapensystem.

NYA SKOLFLYGPLAN REDO FÖR START

Tre exemplar av flygvapnets nya skolflygplan SK 40 levererades till Malmen i början av april.

FLYGSKOLANS CHEF PETER Jacobsson är en av tre piloter som genomförde den så kallade typinflygningen inför leveranserna.

– Som stridspilot utan erfarenhet från propellerflygplan är det lite ovant att flyga SK 40. Även om flygplanet är lättfluget så finns det inledningsvis några utmaningar. Vissa saker som sitter i ryggmärgen fungerar inte längre och andra saker, som till exempel mer aktiv roderhantering, måste läras in. Men för elever som aldrig flugit så borde det inte vara ett problem. Jag är tryggt med att

JONAS HOLMBERG

De nya flygplanen mellanlandade i Ronneby på väg till Malmen, Linköping.

SK 40, och den utbildningsplan vi nu tar fram, kommer att ge eleverna den grundläggande flygkompetens som krävs för att ta sig an nästa utbildningssteg på vägen mot att bli stridspilot, säger han.

SK 40 är ett tvåsitsigt turbo-propflygplan med en marschfart på 380 km/h. Det tillverkas av tyska Grob aircraft och har den civila beteckningen G 120TP. Totalt ska tio flygplan och en simulator levereras.

PÅ NY POST

Överste **Gustaf Dufberg** placeras som brigadchef vid I 19 från 1 februari tills vidare, dock längst till 31 mars 2026.

Kommandör **Mats Fogelmark** placeras som chef för Försvarmaktens Veterancentrum från 1 mars tills vidare, dock längst till 28 feb 2025.

Överste **Lars Bergström** placeras (förlängt) som försvarsattaché i Brasilien, Brasilien, med sidoackreditering till Argentina, Colombia, Chile och Peru från 1 aug tills vidare, dock längst till 31 aug 2024.

Brigadgeneral **Ingela Mathiasson** beviljas tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV som rådgivare från 1 april tills vidare, dock längst till 31 dec 2023.

Kommandör **Olle Mobergh** placeras som SWE PNLR till Nato ACT och

SWE LNO till JFCNF i Norfolk USA tills vidare, dock längst till 31 aug 2024.

Andreas Grönkvist placeras som sektionschef NCSC FST STRA Cyber vid HKV från 1 april tills vidare.

Överste **Pär Zakariasson** konstitueras fortsatt till brigadgeneral som Military Advisor to the EU Delegation in China, under perioden 1 aug 2022 till 31 juli 2023.

Överste **Fredrik Pålsson** beviljas tjänstledighet från 1 april tills vidare, dock längst till 31 augusti 2023 för tjänstgöring på Försvarsdepartementet som militärsakkunnig i Regeringskansliet.

Kommandör **Stefan Larsson** får förlängd placering vid FST Strategienheten t.o.m. 31 mars 2024.

Martina Wejdrup placeras tidsbegränsat som tf chef för FM HRC

mellan den 1 och 30 april. Wejdrups placering som enhetschef för FM HRC kvarstår.

Försvarmakten placeras och förlänger överste Dan Rasmussen som stf chef vid Sveriges delegation till Nato i Bryssel, Belgien från 1 april tills vidare, dock längst till 31 aug 2023.

Brigadgeneral **Jonny Lindfors** placeras som armechef från 1 juli tills vidare, dock längst till 30 juni 2026. Lindfors befordras till generalmajor vid tillträdet.

Konteramiral **Jens Nykvist** placeras som Sveriges militära representant vid Nato samt EU från 1 april tills vidare, dock längst till 30 juni 2023.

Viceamiral **Jonas Haggren** placeras som Sveriges militära representant vid Nato samt EU från den 1 juli tills vidare, dock längst till 30 juni 2026.

PORTRÄTTET

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**
Foto **Thomas Nordström**

ENDUROSJÄL

Kadetten Hampus Görl är en av Sveriges främsta enduroförrare.

” Jag är extremt fokuserad, lite pirrig i magen och så spelar jag upp filmen i huvudet. Filmen där jag tar mig i mål om 20 timmar. Det var en start ungefär som vanligt, den där gråmulna, lite bistra novemberdagen 2018. Novemberkåsan. En tävling bara ett 20-tal förrare brukar kunna genomföra utan att bryta, i ett startfält på kanske 150. Jag insåg att chanserna för att jag skulle vara en dem var små. Jag var ju trots allt yngst med mina 16 år och det var första gången jag ställde upp i tävlingen – det var ju faktiskt första gången jag fick ställa upp.

Så lättnaden och stoltheten när jag rullade i mål går nästan inte att beskriva. Men även om tävlandet – främst alla SM-tävlingar under året – är en viktig del av enduron för mig är förstås själva körningen det som får mig att fortsätta. Växlingarna mellan det explosiva när man kör i hög fart över gården och det tekniska delarna

när banan går genom stenpartier där det knappt skulle gå att ta sig fram till fots.

Och kanske är det också utmaningarna i att hantera motgångar. Som när motorn havererade i Kåsan både 2019 och 2021 med bara två-tre sträckor kvar. Nej, det är nog komplexiteten. Att enduro handlar om så mycket. Det räcker inte att bara vara stark och uthållig. Du måste också ständigt förbättra tekniken och jobba med din mentala styrka. Och inte minst behöver du ta hand om din utrustning. ”

HAMPUS GÖRL

Bor: Enköping

Förband: kadett på Karlberg, första året

Enduro: Lärde sig köra vid fem års ålder. Har tävlat sedan han var tio år gammal. Kör för Göta MS och Försvarens enduroklubb.

LÄRDOMAR I SKARP BELYSNING

Under våren 2023 avslutas en nioårig epok för Försvarsmakten i Mali innefattande allt från svårnavigerade sanddyner till FN-byråkrati. Varje utlandsinsats har sina unika utmaningar och erfarenheter, däremot finns alltid vissa gemensamma nämnare, enligt en ny rapport.

FÖR ETABLERINGSSTYRKAN Mali 00 stod det klart att det skulle bli en logistisk utmaning att bygga en camp i Afrika. Förarbetet för Mali 00 omfattade inte bara nödvändigheten av att behöva nyttja torrtoaletter och fäldusch utan även social och kulturell förståelse för området behövdes. Ansträngningarna i att hantera utmaningarna visade sig vara värda mödan eftersom de utgjorde en god start för Livregementets husarer K 3, vid etableringen av underrättelseförbandet.

En rapport från operationsledningens utvecklingsavdelnings erfarenhetsanalyssektion, OPL J7 ERF ANA, beskriver utvecklingen av underrättelseoperationer målstyrt med ett tydligt syfte, med sensoröverlappning (så kallat ISR-koncept, Intelligence, surveillance, reconnaissance) och hur det gick i arv från kontingent till kontingent med lärdomar för hela Försvarsmakten.

Insatsmiljön fick en annan karaktär för Mali 05 jämfört med tidigare kontingenter. Flera attacker under maj och juni 2017 i anslutning till den svenska delen av FN-campen, Camp Nobél, lyfte behovet av egenskydd (force protection). Mali 05 kom även fortsatt att präglas av behov av egenskydd i och med attacker mot FN-campen. Den

ANTONIA SEHLSTEDT/FÖRSVARSMAKTEN

Social och kulturell förståelse för området har varit avgörande för hur förbanden kunnat lösa sina uppgifter.

ökade risken för skador lyfte i sin tur allt mer förmågan försvarsmedicin, framförallt då sjukvårdsberedskapen utgjorde en avgörande faktor när beslut att genomföra verksamhet utanför campen skulle tas.

UTVECKLAD UNDERRÄTTELSE

DET SVENSKA DELTAGANDET ingick i en omfattande, långsiktig, riskfylld och komplex internationell insats med en ovisst fortsättning. Det går däremot redan nu att konstatera att Försvarsmakten fått lärdomar som kan omhändertas i den nationella förmågeuppbyggnaden, exempelvis hur inriktad utbildning kan nyttjas inom utmaningar med personalförsörjning.

Sedan Försvarsmaktens un-

derrättelsebidrag avvecklades under 2020 har Minusma fortsatt efterfrågat ISR-förband till insatsen. Det svenska förbandet bidrog således till att utveckla FN:s underrättelseförmåga, den förmågan är nu en naturlig del i Minusma och FN. När det svenska bidraget nu avvecklas med Mali 17 kan Försvarsmakten se tillbaka på en insats som varit under ständig utveckling och som uppnått flera framgångar. Lärdomarna ska nu fortsatt omhändertas inom ramen för Försvarsmaktens pågående utveckling. ◀

Text **Stefan Cako/HKV**

Läs mer: Rapporten Försvarsmaktens ISR-bidrag till Minusma 2014–2020 finns på Emilia. Sök efter titeln!

64 000 COVID-PROVER SENARE

Försvarets nästan tre år långa stöd till civilsamhället under covid-19-pandemin avslutades i januari.

REDAN NÄR Världshälsoorganisationen (WHO) i början av januari 2020 rapporterade att ett nytt virus dykt upp i Kina, och senare förklarade utbrottet som ett internationellt hälsnödläge, genomförde Försvaretsmakten en beredskapsövning med anledning av det nya coronaviruset.

– Vi ville skapa handlingsfrihet för Försvaretsmakten primärt, men även för andra myndigheter ifall en pandemi skulle bryta ut, säger kommandörkapten Philip Bacchus från Totalförsvarets skyddscentrum som vid tiden var chef för Första CBRN-kompaniet och sedan militär insatschef för stödet Operation Gloria.

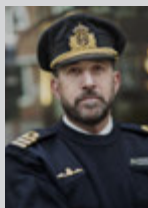
Beredskapsövningen gick ut på att transportera ett mobilt fältanalylaboratorium från Umeå till Ärna utanför Uppsala och sätta upp en fungerande diagnostik mot en helt ny patogen. Laboratoriet blev ett av de första i Sverige med fungerande diagnostik, och övningen förlängdes för att skapa en egen förmåga till storskalig provtagning.

I mars 2020 beviljades Folkhälsomyndigheten stöd från Försvaretsmakten. Det bestod dels av personal, dels av konceptutveckling och ledning och logistik för att genomföra befolkningsundersökningar avseende covid-19.

Tillsammans med Andreas Bråve och Ramona Goenheit – båda vid Folkhälsomyndigheten – utvecklades ett prov-

Under flera Gloria-undersökningar har ombyggda Personbil 8 använts som mobila provtagningsplattformar. På bilden provtar en sjuksköterska en deltagare i forskningsstudien H70 som var en storskalig antikroppsundersökning.

Kommandörkapten Philip Bacchus.

tagningskoncept. Det innefattar bland annat mobila provhämtningsenheter, som under pandemin kunde samla in upp till 8 000 prov per vecka, och provuppsamlingsplatser där privatpersoner själva kunde lämna prover och mobila

provtagningsplattformar. Totalt hanterades 64 000 prover.

Staben som arbetade med Operation Gloria bestod av tidigare värnpliktiga CBRN-befäl från Totalförsvarets skyddscentrum, och bidrog med bland annat provtagningar och upphämtningar av prover. De utbildade även Försvaretsmakts förband, frivilligförbanden och MSB i biosäkerhet.

KLARAR DET OMÖJLIGA

LEIF DOTEVALL, ställföreträdande smittskyddsläkare vid Västra Götalandsregionen, var inblandad i Operation Gloria

vid flera tillfällen.

– De officerare och soldater jag jobbat med har verkligen haft viljan att hitta lösningar och klara till synes omöjliga situationer. Det är det som är försvarets riktigt stora fördel tycker jag, att hitta metoder att göra det som krävs när det civila samhället inte kan, säger Leif.

– Självklart måste vi ha dem som kan laboratoriediagnostik, infektionsbehandling och epidemiologi men under pandemin har vårt arbete varit väldigt beroende av logistik, planering och ledning. Många saker som egentligen inte har med infektionstillämpningar att göra men som Försvaretsmakten har haft god förmåga till. Speciellt sättet att se allting ur ett logistiskt perspektiv, säger smittskyddsläkaren Leif Dotevall. ◀

Text & foto Jimmy Croona/
SkyddC

FLYGANDE START FÖR A 9

I Kristinehamn pågår arbetet med att återetablera Bergslagens artilleriregemente A 9 för fullt. Drygt 20 personer finns på plats i tillfälliga lokaler i Rådhuset. Sedan 2021 utbildas värnpliktiga artillerister vid fadderförbandet P 4 i Skövde. Ett helt nytt regemente ska byggas och tas i drift 2029.

Text **Viktoria Cassersten/A9**

FÖR 18 ÅR SEDAN skedde den stora utmarschen från A 9 i Kristinehamn, när verksamheten flyttades till Boden. Många trodde nog aldrig då att Försvarsmakten skulle komma tillbaka till staden.

– Vi känner att vi är mycket välkomna tillbaka, det märks inte minst när vi rör oss i uniform på staden. Många kommer fram och vill prata med oss och hälsa oss välkomna tillbaka, säger regementschef Lars O Jonsson som tillträdde sin post den 1 december 2022.

Att det är ett stort intresse i samhället för återetableringen märktes inte minst i sam-

band med invigningen den 4 december, då de 200 gratisbiljettarna tog slut på bara några få dagar.

TYDLIG MÅLBILD

UTIFRÅN DET OSÄKRA omvärldsläget och ett politiskt beslut om förmågetillväxt är målbilden för återetableringen tydlig.

– Vår huvudsakliga uppgift är att öka artilleriförmågan i södra Sverige, utifrån den politiska beställningen. Vi ska skapa förutsättningar för en ökad produktion, det vill säga att vi kan utbilda fler värnpliktiga och fler krigsförband inom artilleriet. För att lyckas med

detta jobbar vi med många bitar parallellt, berättar överste Jonsson.

Värnpliktsutbildningen är redan igång. 2021 startades artilleriutbildningen vid A 9:s fadderförband Skaraborgs regemente i Skövde. Första kullen bestod av drygt 40 artillerister och den andra kullen, som gör sin värnplikt idag, är dubbelt så många. Soldaterna kommer efter sin grundläggande värnpliktsutbildning att krigsplaceras som artillerisoldater.

2029 ska ett helt nybyggt regemente tas i drift. Valet för den permanenta platsen föll inte på det gamla regementsområdet vid Presterud utan på

Under transporten till sin kompaniövning i Ålvdalen passade Noraskog kompani på att öva tankning med en fordonsburen tankutrustning i Kristinehamn. Regementschef Lars O Jonsson och kompanichef för Noraskog kompani Daniel Lagrell var på plats.

Harberget, strax söder om E 18 vid utfarten mot Karlskoga. Harberget bedöms ha bra långsiktiga förutsättningar och stor utvecklingspotential för verksamheten.

I dagsläget består Harberget framför allt av skog och det pågår ett intensivt planeringsarbete för det nya regementet i nära samverkan med framför allt Fortifikationsverket och Kristinehamns kommun. Det handlar om allt från detaljplaner och markköp till utformning av byggnader och flöden på regementsområdet.

– Vi har även nära samarbete

”Vi har ett nära samarbete med de andra nya regementena när det handlar om att ta fram nya byggnader, som kaserner.”

med de andra nya regementena när det handlar om att ta fram nya byggnader, exempelvis kaserner, berättar Stina Backlund som är logistikchef.

TILLFÄLLIGA LÖSNINGAR

FRAM TILLS ATT det nya regementet är på plats kommer A 9:s verksamhet att bedrivas i temporära lösningar. Värnpliktsutbildningen kommer

att flyttas till Villingsberg hösten 2024 och vara kvar där till 2029. Övriga funktioner fortsätter att utvecklas och vara placerade i Kristinehamn.

– Parallellt med att planera och arbeta med de permanenta lösningarna på Harberget pågår ett stort jobb för att få de temporära lösningarna så bra som möjligt, säger Catarina Berglund, infrahandläggare.

VIKTORIA CASSESTEN/A 9

Noraskog kompani övar bland annat på Villingsbergs skjutfält som ligger nära Kristinehamn. I början av december genomfördes elddop, kompaniets första skarpskjutning med Archer.

JENS ÅKERLUND/A 8

Invigningsdagen 4 december inleddes med en ceremoni för A 9:s personal. Då hissades den tretungade örlogsflaggan för första gången utanför Rådhuset och regementschef Lars O Jonsson byte förbandsmärken på medarbetarnas uniformer.

FOKUS PÅ REKRYTERING

FÖR ATT NÅ målbilden krävs personal och stort fokus ligger på därför på rekrytering.

– Det är ett stort pussel som ska läggas. Initialt är det viktigt att få nyckelpersoner på plats som sedan kan sätta sin funktion i rörelse, säger Anders Olofsson, HR-chef.

Tillväxten sker successivt. Dagens 20 anställda ska vara

dubblad vid årsskiftet 2023-24. 2029 beräknas A9 ha cirka 250 anställda och det totala antalet Försvarsmaktsanställda i Kristinehamn beräknas vara ungefär 350 personer.

Den snabba personaltillväxten med många nyanställda med olika bakgrund ställer krav på att bygga en gemensam förbandsanda. Ett av de viktigaste fokusområdena för 2023

är därför att bygga just laget och kulturen.

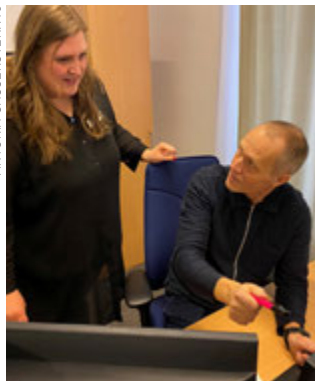
– Vi har inlett ett arbete där vi tillsammans utifrån Försvarsmaktens värdegrund och uppförandekod definierar vad det innebär att vara bergslagsartillerist, säger Anders Olofsson.

– Trots att vi har många utmaningar känns det faktiskt riktigt bra i magen. Vi har ett bra arbetslag där alla blickar framåt mot målet. Och vi gör det tillsammans med kommunen och Fortifikationsverket, säger förbandschefen Lars O Jonsson. ◀

”Vi har inlett ett arbete där vi tillsammans definierar vad det innebär att vara bergslagsartillerist.”

VIKTORIA CASSERSTEN/A 9

HR-avdelningen har stort fokus på rekryteringar. Här ser vi HR-chef Anders Olofsson i samtal med Julia Pontinder Myreback, HR-generalist.

Den 4 december återinvigdes Bergslagens artilleriregemente, A 9. Invigningen förrättades av H.K.H. Prins Carl Philip, hertig av Värmland, inför cirka 700 ceremonideltagare, inbjudna gäster och allmänhet.

JENS ÅKERLUND/A 8

VIKTORIA CASSERSTEN/A 9

Stina Backlund, logistikchef och Catarina Berglund, infrahandläggare visar på kartan var det nya regementsområdet ska ligga.

En ukrainsk polis passerar en av nedslagsplatserna efter attacken den 10 oktober 2022 i Kiev.

DE SER KRIGET I NÄRBILD

Efter nästan fyra år som försvarsattaché i Ukraina får Björn Vilbern avlösning. Hans Granlund ser fram emot sin nya roll trots en allt annat än önskvärd situation.

HAN HADE STÅTT framför badrumsspeglarna, med kinder och haka löddriga av raxskum, när attacken skedde. De två explosionerna fick marken och huset att skaka. Han la ifrån sig rakhyveln och såg ut över hustaken. Sedan tog han upp mobilen och började filma. Rökmolnen kom från det håll där Sveriges ambassad i Ukraina ligger, så han förstod att attacken kunde ha utplånat hans arbetsplats. Men efter drygt tre år som Sveriges militärattaché i Ukraina blev han varken direkt rädd eller orolig, snarare förvånad, hävdar han.

– Att börja filma var först

en irrationell handling, och jag insåg snabbt att jag behövde ta mig till ett skyddat rum, berättar Björn Vilbern.

Han uppdrag i Ukraina slutar under våren och intervjun görs tillsammans med hans efterträdare, Hans Granlund. De befinner sig i Björn Vilberns arbetsrum i ambassadbyggnaden i centrala Kiev, bara 500 meter från platsen där två ryska kryssningsrobotarna slog ned den där morgonen den 10 oktober. Det var den första beskjutningen av de centrala delarna av staden sedan Rysslands fullskaliga invasion inleddes den 24 februari. Och händelsen lämnade ett djupt spår i Björn Vilberns minne. Delvis för dramatiken i ögonblicket, men också för att det markerade en vändning i vardagen. ”Nu var det allvar igen.”

Den svenska ambassadpersonalen hade evakuerat den

23 februari, bara sju timmar före de ryska anfällen. Först till Lviv, men efter bara några timmar beslutades att de skulle fortsätta till Rzeszow i Polen, på andra sidan gränsen.

– Vi skötte alla konsultära ärenden – som att stödja svenskar som var kvar i landet och även ambassadens lokalanställda, och förstas våra uppgifter i form av politisk och militär rapportering – från hotellet i Rzeszow, berättar Björn Vilbern.

SKÖN KÄNSLA

I BÖRJAN AV maj återvänder personalen till ambassaden i Kiev. Och Björn säger att det var en skön känsla att se att deras bostäder och arbetsplats var intakta, och att staden i stort fungerar. Även om det sker en del omfattande bekämpning av fabriker, logistikpunkter och civil infrastruktur. Men med få

OLEG PETRASUK/EPA/TT

undantag ingen-
ting i de centrala
delarna där den
svenska ambas-
sadorpersonalen ar-
betar och bor.

– Så vi lev-
de egentligen ett
våldigt normalt
liv, bortsett från
de frekventa flyg-
larmen som på-
verkar nattsömn
och annat. Fram
till den 10 okto-
ber, då alltså två
kryssningsrobotar
slår ner 500
meter från am-
bassaden. Det
blev en skarp på-
minnelse om all-
varet.

Det är alltså
den här vardagen
Björn Vilbergs ef-
terträdare Hans

Granlund flyttar in i. Han är
långt ifrån ovan vid att arbeta
i miljöer präglade av osäkerhet
och med hot om våld. Senast
kommer han från Mogadishu,
där han var ställföreträdande
chef för insatsen EUTM Soma-
lia. Och rollen som militärattaché
är inte heller ny för honom.
Mellan 2010 och 2013 hade
han motsvarande roll i USA,
som nog kan sägas vara ett av
de mest krävande attachéupp-

Chefen för ukrainska Nationalgardet, general-
löjtnant Lebed, flankerad av Hans och Björn.

dragen.

– Men det kan jag konsta-
tera redan nu, efter bara någ-
ra dagar i Ukraina, att tempot
är mycket högre här och insat-
serna betydligt större. Man får
nerslag i alla aspekter av at-
tachéjobbet på en och samma
gång, och hela tiden. Så inte
minst yrkesmässigt är det väl-
digt stimulerande, säger han.

*Hade du inga tveksamheter
inför att tacka ja?*

– Det är klart att det finns
tveksamheter, när det gäller sä-
kerhet och så, men samtidigt
finns det goda rutiner på plats,
säger Hans Granlund.

FÖRSTÅ UKRAINAS BEHOV

UPPGIFTEN GÅR i stort ut på
att vara en länk mellan Sveri-
ge och Ukraina. Konkret hand-
lar det om att upprätthålla en

get kontaktnät, utöver ett flitigt
skannande av Twitter och an-
dra sociala medier. Björn Vil-
bern beskriver jobbet som ”en
relationssport”, där nätver-
ket av internationella kontak-
ter och ukrainare är avgörande.
Men även resor ingår, och även
om han inte varit vid fronten
har han sett mycket av krigets
konsekvenser under besök i stä-
der som Mykolajiv, Bucha och
vid Hostomels flygplats norr
om Kiev, med övergivna områ-
den och sönderbombade bygg-
nader.

– Däremot har jag aldrig känt
någon osäkerhet eller rädsla för
min fysiska säkerhet.

Men det är likväl en slitsam
tillvaro, med tidvis hög anspän-
ning och oregelbundna men
ständigt återkommande flyg-
larm. Hans Granlund konsta-

”Det är ett makalöst heroiskt folk och jag har sällan träffat så vänliga, trevliga och motståndskraftiga människor.”

aktuell bild av krigets utveck-
ling. Vem har övertaget just nu,
är det en rysk offensiv som sker,
eller en ukrainsk? Och hur ser
en trolig utveckling ut?

– Utöver att ge en så bra bild
som möjligt för beslutsfattare
hemma i Stockholm av vad som
händer och sker, ska jag ock-
så försöka förstå
de ukrainska be-
hoven så att För-
svarsmakten kan
ge stöd och hjälp
på bästa sätt, efter
de anvisningar och
inriktningar som
myndigheten får
av politiken, för-
klarar Hans Gran-
lund.

För att lyckas
som attaché krävs
ett stort och gedi-

terar att även om alla på am-
bassaden är utsända av olika
myndigheter, ”sitter vi i samma
båt” och att det också är viktigt
att ta hand om varandra.

INTRESSANT RESA

BJÖRN VILBERN LÄMNAR am-
bassaden i Kiev med en positiv
känsla. Han konstaterar att de
fyra åren visserligen inte blev
som han hade tänkt sig, men
att det ”har varit en intressant
resa”.

– Att sitta i händelsernas
centrum i ett stort krig i Eu-
ropa är ganska få förunnat.
Och det är ett makalöst hero-
iskt folk och jag har sällan träf-
fat så vänliga, trevliga och mot-
ståndskraftiga människor. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/**
FST Komm

..NU KÖR VI!

**FRAM TILL DEN 11 MAJ SKA RUNT
26 000 PERSONER ÖVA FÖRSVAR AV SVERIGE.
PÅ MARKEN, I LUFTEN OCH TILL SJÖSS.**

Under tre veckor ska närmare 26 000 personer delta i scenarier och moment över stora delar av Sverige. Utöver nära nog samtlig svensk militär deltar även förband från 14 andra nationer, och inte minst ett stort antal civila aktörer.

– Det stora internationella deltagandet är en av de saker som utmärker den här övningen, säger övningsledaren brigadgeneral Stefan Andersson.

Aurora 23 liknar i många avseenden övning som skulle genomförts 2020, men som fick

flyttas fram på grund av pandemin. Även den övningen planerades med tanke på ett stort internationellt deltagande och Stefan Andersson förklarar att den internationella aspekten är viktig av flera skäl.

– Framst helt enkelt för att flera av

de här nationerna kommer och stödjer oss i händelse av ett skarpt läge. Vi måste öva såväl värdlandsstöd, alltså hur vi tar emot hjälp från andra nationer, som samarbete på alla nivåer, från stabsarbete till strid. Men övningen skickar också en viktig signal om att vi är en trovärdig säkerhetspolitisk aktör, säger han.

BYGGER PÅ AURORA 20

I KORTHET FÖLJER övningen ett scenario där motståndaren inleder med en rad så kallade subversiva operationer, alltså störande och saboterande aktiviteter i samhället, och sedan genomför olika väpnade attacker.

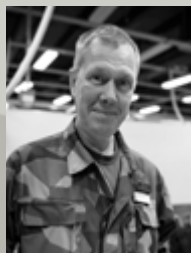
Övningen sker över hela Sverige men med en tydlig koncentration till de södra delarna av landet, inklusive Gotland. De moment

som övas rör allt från transporter till strid på marken, till sjöss och i luften.

Under veckan som föregick utgivningsdagen den 24 april har exempelvis amerikanska förband med materiel förflyttats från norska gränsen, i höjd med Trondheim ner till södra Sverige.

I Västerhavet och i Östersjön ska kustförsvaret övas och i södra Sverige deltar bland annat brittiska, finska och amerikanska enheter i luftförsvaret när polskt flyg attackerar.

Planeringen bygger som sagt i stort på den uppskjutna Aurora 20. Det allvarliga säkerhetspolitiska läget och det faktum att Sverige är på väg in i Nato har inte nämnvärt påverkat övningens utformning, säger övningsledare Stefan Andersson. Men han understryker att Försvarsmakten på mycket kort tid kan växla från övning till skarpt läge om så skulle krävas. ◀

Brigadgeneral Stefan Andersson.

10 HÖJDPUNKTER

26 april

Axamo flygplats, Jönköping

Minröjning efter attack mot flygplatsen – stöd av polis och räddningstjänst

27 april

Berga, Haninge garnison

Nylands brigad ansluter till svensk trupp, mobilisering

28 april

Skövde garnison, Klagstorp

Svenska brigaden och US marines samtränar

29 april

Göteborg

Båtar från Amf 4 och Hemvärnet eskorterar minröjningsfartyg vid Älvsborgsbron

30 april

Stockholm, Bromma

Försvaret av Stockholm – Patriotsystemet på plats

2 maj

Oskarshamn

Finsk motoriserad bataljon anländer

Gotland

Brittisk LRG-grupp (Littoral response group) anländer för att understödja 3:a Hemvärnsbataljon

Linköping

Attack och masskademoment på helikopterflottillen – stöd av civila myndigheter

4 maj

Skillingaryd

4:e brigaden anfaller med stridsvagnar och stridsfordon över vattendrag

5–6 maj

Ronneby och Rinkaby

Amerikanska helikoptrar, luftlandsättning polska soldater, mekaniserad strid

HELA SVERIGE ÖVAR

Aurora 23 sker i huvudsak i de södra delarna, men moment genomförs över hela landet. Här ser du ett urval.

1. Beredskapshöjning och aktivering, mobilisering
2. Världsstöd med transport
3. Sjöfartsskydd
4. Kustförsvaret och gemensam sjömålsstrid
5. Markstrid mot luftlandsatta förband
6. Luftförsvaret
7. Skydd av Gotland
8. Skydd av Norrland
9. Skydd av Oskarshamn

DET HÄR ÖVAS: Divisionsledning och marint Nato-samarbete är två saker som ska övas under Aurora 23.

ARMÉN

”Internationella deltagandet är största utmaningen”

Det råder ingen tvekan om vad överstelöjtnant Tony Petersson, ansvarig övningsplanerare för armén, ser fram emot mest under Aurora 23.

– Att faktiskt få se en mekaniserad brigad uppträda och lösa en uppgift. Dessutom under ledning av en återupprättad divisionsstab.

CIRKA 6 000 YRKES- och reservofficerare och soldater från arméns samtliga förband kommer att delta under Aurora 23. Huvuddelen kommer att återfinnas på fjärde brigaden, som är tillfälligt sammansatt.

– Förutom brigaden så har vi understöd av K 3:s båda förband, och av divisionsstaben som servas av betjäningförbandet på Ledningsregementet, säger överstelöjtnant *Tony Petersson*.

Ge några exempel på vad som kommer att övas, och varför?

– Vi kommer att öva funktionskedjorna, i och med att vi för första gången på länge har en brigad som består av system av system. Indirekt eld, logistik, CBRN, fältarbeten, teknisk tjänst, sjukvård; alla funktionskedjorna kommer att övas.

Världlandsstöd?

– Vi övar faktiskt inte världlandsstöd.

FÖRSVARSMAKTEN

Övningen kommer att märkas på många sätt i civilsamhället. *Arkivbild.*

Inte?

– Nej, däremot prövar vi det. För det är ju ingenting man gör om, om det inte skulle fungera. Då får vi leva med konsekvenserna. Så vad gäller världlandsstöd går man egentligen från 0 till 100 på en och samma gång. Det ska bli intressant att se hur väl det faller ut.

Divisionen då?

– Den ska vi också träna, i taktiskt agerande. Det finns ju ett krav utifrån försvarsbeslutet att vi ska ha uppnått initial divisionsledningsförmåga under Aurora 23.

Vilka utmaningar har du stött på under planeringen?

– Den största utmaningen är faktiskt det internationella deltagandet. Det har gått fram och tillbaka,

länder har kommit och gått, och ibland kommit tillbaka igen. Det är fullt förståeligt med tanke på det osäkra omvärldsläget.

Vad är så stimulerande?

– Alla kontakter man tar och får, plus att du hela tiden måste hålla dig själv uppdaterad med den senaste utvecklingen. Övningen i sig bör ju matcha den nutid vi befinner oss i, och den framtid vi går emot. Så det är bra för den egna yrkesrollen att få jobba med en sådan här övning.

Vad är det som just nu ger dig flest fjärilar i magen?

– Just nu känner jag ingen påtaglig oro. Det där med verksamhets säkerhet och oron för att något ska hända finns ju alltid. Men det har inte med själva planeringsprocessen att göra. <

Tony Petersson.

Text *Alf Johansson/MSS*

Men vad mer? Vi frågade fyra personer som ansvarat för övningsplaneringen inom mark, luft och sjö.

MARINEN

”Samarbete med Nato och Finland i fokus”

Johanna Ålöw och Jonas Hultgren har tillsammans ansvaret för att planera den marina verksamheten under Aurora 23.

Ge exempel på vad som kommer att övas och varför?

– I marinen har vi prioriterat internationell samverkan, till sjöss och i skärgården på alla nivåer. Vi har byggt marinens övning så att Marinstaben (MS) som är övad ska ges möjlighet att koordinera och öva samordning med ett NATO MCC (Maritime component command, fritt översatt en marin ledningscentral).

– Under Aurora 23 kommer den tyska marinen, DEU MARFOR i Rostock, leda de internationella fartyg som deltar.

– Vi kommer på en lägre nivå också öva amfibiestrid, försvarsgemensam och marin logistik, eskortering, sjömålsstrid (joint och combined) och minröjning. Extra viktigt och unikt är att vi integrerar våra finska kollegor, under marintaktisk chef.

Vilka utmaningar har ni stött på så här långt?

– Det är komplext att planera en övning där Marinstaben ska träna på samordning med ett annat Nato

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

Marinstaben ska samarbeta med en marin ledningscentral hos Nato. Arkivbild.

MCC framförallt då vi inte gjort det tidigare. Komplexiteten ligger främst inom den juridiska aspekten: vad får och kan andra nationer /allianser stödja Sverige med när Sverige är i krig.

Johanna Ålöw.

Jonas Hultgren.

– Planeringen för övningen påbörjades i januari 2021 då säkerhetsläget i Europa såg något anorlunda ut och det inte var aktuellt med en svensk Natoansökan. Det har gjort att vi behövt justera planen efter hand för att få till en väl fungerande övning.

– Aurora 23 som ju är en övning med andra försvarsgrenar, stridskraftter och internationella deltagare från många olika natio-

ner ställer alltid höga krav på noggrann samordning.

Vad ser du mest fram emot under övningen?

JONAS: Jag tog över planeringen av Aurora 20. Att nu ha fått möjlighet att återuppväcka planerna och snart även genomföra AURORA 23, och låta två års arbete omsättas i verksamhet ska bli riktigt roligt. Likaså att bygga upp en övningsledning med kompetenta medarbetare som gör sitt yttersta för att ge alla ingående förband den bästa övningen. JOHANNA: Jag längtar efter att få se vår gemensamma övningsplan övergå till genomförande: hur väl fungerar teorin i verkligheten och vilka justeringar behöver vi göra? <

Text **Michaela Linge/SSS**

FLYGVAPNET

”Vi måste snabbt kunna ställa om till skarp verksamhet”

Luftförsvaret där flygvapenförband och luftvärnsförband med Patriot ingår kommer att bli tidigt engagerade i en konflikt, vilket avspeglas under Aurora 23.

– Vi INLEDER MED defensiva luftförsvarsoperationer där vår uppgift är att skydda Sverige mot luftangrepp med flyg och robotar och stödja mobiliseringen. Ett viktigt moment är den omfattande taktiska transporten av Patriot-systemet genom mellersta Sverige. Luftvärnsförbandets uppgift är att försvara huvudstaden med Patriot, säger **Karin Vilhelmsson**, övningsplaneringsansvarig för luftarenan (OPR Luft).

I ett senare skede påbörjas offensiva operationer, som luftangrepp mot fientliga flygförband.

– Vi övar även tillsammans med andra försvarsgrenar och genomför bland annat gemensam sjömålsbekämpning med marinen och markmålsbekämpning med armén. Vi får förstärkningar från Finland som deltar både med stridsflyg i form av F18 Hornet samt ett luftvärnsförband. Finland deltar fullt integrerat i vårt luftförsvaret under övningen och vi har även andra internationella flygförband som stödjer oss med exempelvis helikop-

Karin Vilhelmsson.

FÖRSVARSMAKTEN

Även internationella flygförband deltar under övningen. Arkivbild.

trar och flygplan, säger hon.

Majoriteten av flygvapnets personal och förband ingår i övningen eller stödjer den på olika sätt, liksom värnpliktiga, reservofficerare och totalförsvarspiktiga och tidvis anställda. Totalt rör det sig om cirka 4 500 personer ur flygvapnet och dess krigsorganisation.

– Omvärldsläget har gjort att flygvapnets skarpa verksamhet måste prioriteras under övningsplaneringen och under genomförandet. Även om vi planerar för övningsmoment så måste vi snabbt kunna stäl-

la om till skarp verksamhet om händelser i närområdet kräver det. I en sådan här omfattande övning med både nationella och internationella förband är det extra viktigt att ha fokus på säkerhe-

ten så att vi undviker allvarliga tillbud och olyckor.

– Att tillämpa fredstida restriktioner under ett krigsscenario innebär också stora utmaningar.

Vilka är målsättningarna?

– Under övningen utvecklar vi luftstridskrafternas ledningsförmåga, exempelvis tidig upptäckt och bekämpning av fientliga angrepp, och samverkan med andra försvarsgrenar. Målsättningen är att i ett tidigt skede begränsa motståndarens handlingsutrymme och behålla luftherraväldet över svenskt territorium.

– På förbandsnivå övas även spridning och förflyttning av basförband, stridsflygdivisioner och helikopterskvadroner för att göra oss mindre sårbara för bekämpningar och angrepp. ◀

Text **Therese Åkerstedt/LSS**

HEMVÄRNET

”9 000 hemvärnssoldater övar”

Kenneth Johansson har ansvaret för planeringen av Hemvärnets deltagande i Aurora 23.

Vad kommer Hemvärdet öva?

– Främst sina huvuduppgifter, det vill säga bevakning, ytövervakning och skydd. I viss mån även störa.

– Tre regionala staber övas dessutom. Uppgiften kommer främst vara kopplad gentemot flygbaser och marina basområde.

– GRK-plutoner kommer öva på indirekt eld inklusive skarp-skjutning, CBRN-plutoner kommer öva totalförvarsmoment, trafikplutoner kommer understödja med transportledningen, pionjärplutoner kommer ingå i försvar av infallspport och Hv-undkompanier kommer bedriva ytövervakning och underättelseinhämtning.

– Delar av hemvärdet kommer att stödja värdlandsstöd (VLS) och en del i den uppgiften är att stödja med att upprätta understödsområden. Hemvärnets flyggrupper kommer även ingå i övningen.

– Det kommer även att genomföras ett kommunikationsoperationsmoment under namnet ”Kommunikationsoperation EKO” i MR M. Syftet med det är att kommunicera att hela Sverige skyddas, främst av Hemvärdet.

ANTONIA SEHLSTEDT/STRIDSFOTO

Runt 9 000 hemvärnssoldater deltar i Aurora 23. Arkivbild.

Varför kommer de öva?

– Under Aurora 23 kommer främst förband ur MR N, MR S och P 18. Enstaka förband ur MR M och MR V kommer att övas, främst skydd och bevakning av marina basområden. Att delta i övningen är en del av deras förbandsutvecklingsplaner och att samöva med de förband de är satta att stödja är därför väsentligt. Aurora 23 är ett utomordentligt tillfälle när en stor del av Försvarsmakten övar.

Hur många kommer öva?

– Cirka 9 000 hemvärnssoldater och 23 hemvärnsbataljoner.

Vilka utmaningar har ni sett i samband med planeringen?

– Det har varit en lärorik process att samordna med öv-

riga delar av Försvarsmakten kring tid, rum och logistik. I och med att vi har ett begränsat antal avtalsdagar att disponera hemvärnssoldater med olika färdigheter och förmågor vill man se över hur tiden kan disponeras för att utveckla förbanden på bästa sätt under övningen. Det är viktigt att samtliga förbandsutvecklingsplaner tas hänsyn till vid utformningen av målen och kring vad som skall övas.

Vad ser du mest fram emot under övningen?

– Jag ser fram emot att se utfallet i hur de olika hemvärnsförbandens verksamhet och förmåga att lösa sina huvuduppgifter i sin tur stödjer de övriga försvarsgrenarnas förmåga att lösa sina uppgifter. ◀

Text *Jessica Granander/HVSS*

Kenneth Johansson.

MAGNUS BARCHÉUS

MORALISKA FAKTORER STUDERAS

JESPER MOLDVIK/FÖRSVARSMAKTEN

De ukrainska militära styrkornas försvarsvilja och krigföringsförmåga mot en numerärt överlägsen motståndare har överraskat en hel omvärld. Moralisk styrka har visat sig ha stor betydelse för stridens utgång. Under Aurora 23 kommer de moraliska faktorerna att studeras.

– AURORA 23 ÄR ett unikt tillfälle där vi kan studera hur faktorer som vilja, motivation och uthållighet påverkar vår krigföringsförmåga när hela Försvarsmakten är engagerad, berättar Sophie Fredén, ansvarig för studien under övningen, ekonomie doktor och forskningsansvarig på Försvarsmaktens ledarskaps- och pedagogikenhet på Militärhögskolan Halmstad (MHS H/FM-LOPE).

Vad är det konkret ni ska studera?

– Det handlar till exempel om att få större förståelse för vad det är som gör att vi orkar hålla

Under Aurora 23 ska den moraliska delen av krigföringsförmågan studeras, för första gången under en svensk övning.

ut och hålla motivationen uppe när striden kanske inte går som vi vill och har tänkt, förklarar Linnea Lönnberg, projektledare på MHS H/FMLOPE. Eller när vi hamnar i moraliskt och etiskt svåra situationer som att till exempel ta hand om både egna och fiendens sårade soldater med begränsade resurser.

– Det är också intressant att titta på beslutsfattande, vilka överväganden och resonemang som förs, liksom om och hur vi reflekterar över vårt handlande.

Vilka kommer ni att följa?

– Vi är ett trettiotal personer som kommer att ”skugga” förband på ett femtontal platser. Vi observerar det som sker och skaffar större förståelse genom

intervjuer när vi bedömer att det är lämpligt utan att störa händelseförloppet.

– Vi kommer att finnas bland annat i staber på olika nivåer, i olika markförband, på fartyg till sjöss och i ett fältsjukhus, förklarar Sophie vidare. Vi kommer att följa hur förbanden tempoväxlar mellan perioder

där det snabbt händer mycket till perioder med lägre aktivitet och kanske tristess.

Fältmaterialet ska analyseras och presenteras i en rapport som förhoppningsvis kan kompletteras med seminarier, men även utmytna i en metod för att vid övning arbeta med att stärka den moraliska delen av krigföringsförmågan. ◀

Sophie Fredén,
ansvarig för studien.

Linnea Lönnberg,
projektledare.

SOFIA SVENSSON/FÖRSVARSMAKTEN

Text **Charlotte
Pettersson/MHS H**

MILJÖ I FOKUS

Varje militärövning påverkar oundvikligen miljö och djurliv – som vilken mänsklig aktivitet som helst. Sven Larsson ser till att de för arméns del blir så små som möjligt under Aurora 23.

HAN HAR JOBBAT med mark- och miljöfrågor inom Försvarsmakten under större delen av sitt liv. I höstas gick han i pension, men är tillfälligt tillbaka hos myndigheten, på Marksstridsskolan i Skövde, för att slutföra arbetet inför – och under – Aurora 23.

Vilken miljöpåverkan uppstår under en övning som Aurora?

– Det rör sig främst om markskador och påverkan på djurlivet. Övningen ligger ju inte idealiskt i tid med tanke på just djurlivet. April-maj är ju perioden då djur får ungar.

Hur har övningen anpassats?

– Manöverstriden planeras i huvudsak på våra egna fält men vi måste företrädesvis gruppera och förlägga förbanden på civil mark. Genom planering och detaljerad kartinformation minimerar vi risken att mark som inte ingår i de avtal vi har upprättat med markägare tas i anspråk.

– Övningen sker förstås inte heller i områden med ett särskilt känsligt djurliv

På vilket sätt kan ni säkerställa att deltagarna håller sig inom "rätt" områden?

– Där har vi stor nytta av en kartapp för mobiler och surfplattor, Fieldmaps, som

Sven Larsson på Marksstridsskolan.

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

Färdvägar och övningsområden har valts i samarbete med berörda aktörer.

används såväl för planeringen som under övningen, och även för uppföljning efter övningen.

Är den ny för årets övning?

– Nej, den har använts sedan 2017, och har inneburit en väsentlig minskning av bland annat markskador.

Hur ser ni till att minimera påverkan på djurlivet?

– I grund och botten handlar det om ett nära samarbete med bland annat länsstyrelser, kommuner och markägare, och att planera övningsområden och färdvägar utifrån det.

Exempelvis kontakter vi länsstyrelsen för att få information om utbredningen

av havsörnar i kustområdet vid Hanöbukten så att vi kan anpassa vår verksamhet.

Hur tas avfall om hand?

– Det sker helt på vår egen mark. Förband

som är grupperade i terrängen samlar sitt avfall som körs på lastbil till avfallsstationer på exempelvis garnisoner eller våra egna övningsfält, som sköts av civila företag.

– När det gäller drivmedel sker påfyllning nästan alltid på vår egen mark. I de fåtal fall då tankning behöver ske på andra ställen sker det alltid på så kallade hårdgjorda ytor. Och all drivmedelshandtering sker alltid minst 200 meter från vattentäkter, brunnar, sjöar och åar.

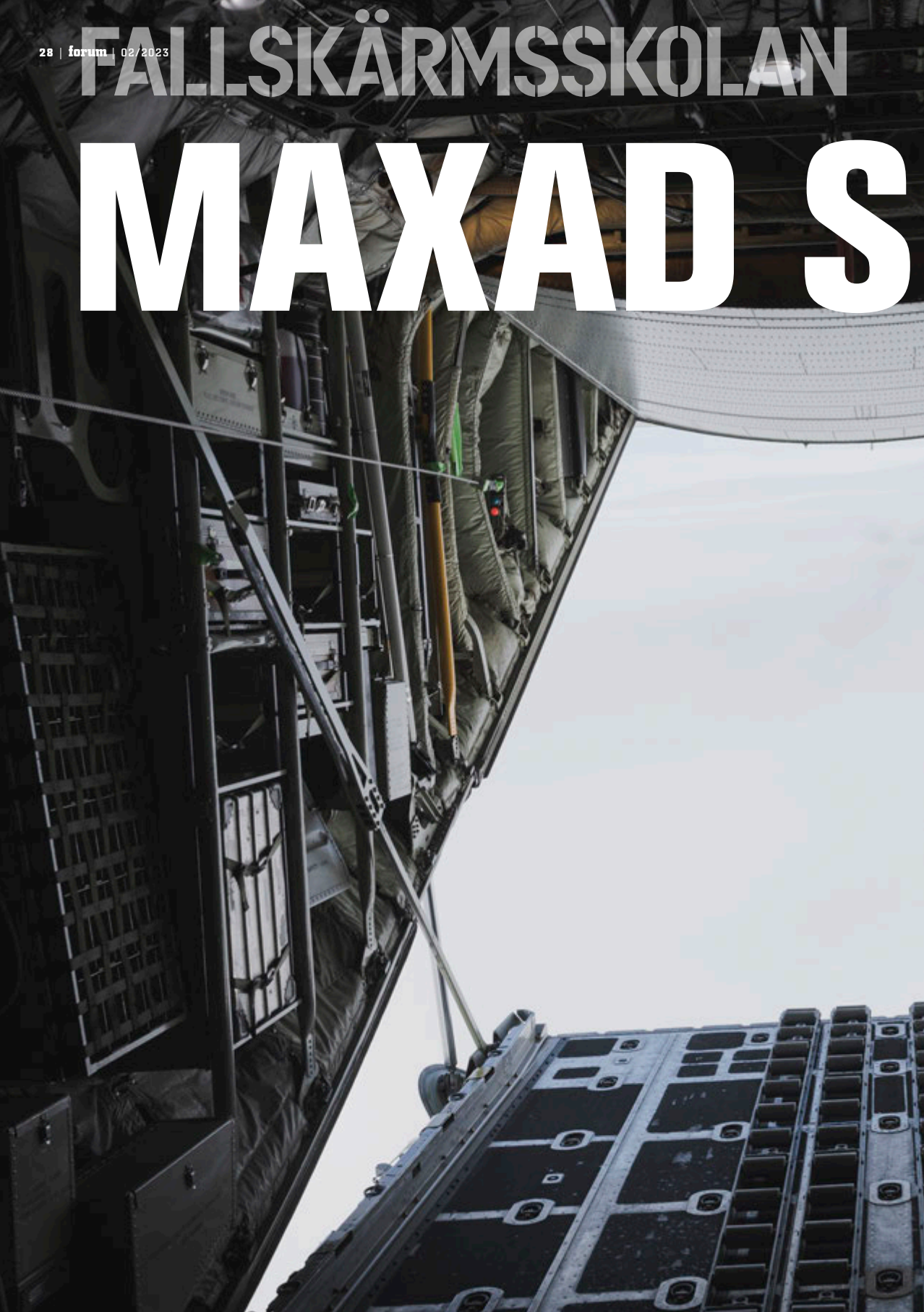
Vilka har varit de största utmaningarna inför Aurora 23 ur ett miljöperspektiv?

– Det har nog varit att hitta mark att gruppera på, och få till avtal med markägare. Men jämfört med tidigare har det faktiskt varit betydligt enklare, då många verkar ha fått en djupare förståelse av vikten av att vi övar – i ljuset av det som händer omkring oss. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

FALLSKÄRMSSKOLAN

MAXAD S

.. KÄRM TID

HOPPMÄSTARE OCH FALLSKÄRMSTEKNIKER ÄR TVÅ NYCKLAR TILL ALL FALLSKÄRMSVERKSAMHET I FÖRSVARSMAKTEN, EN AV DE FÖRMÅGOR SOM UTVECKLAS SNABBAST. DE JOBBAR PÅ SPECIALFÖRBANDENS FALLSKÄRMSSKOLA I KARLSBORG.

Text Henrik Lundqvist rådmare/FST Komm Foto Hannes Holmström

FALLSKÄRMSSKOLAN

Snart ser han ingenting. Det är mörker och smärtan när han försöker lätta på glasögonen är brutal; snöns iskristaller river som krossat glas mot ansiktet.

Det är bara några få minuter sedan han sköt ut den 200 kg tunga tunnan över rampkanten på Hercules-planet och själv slungade sig efter, ut i det iskalla mörkret. Nu hänger han och tunnan flera kilometer över det västgötska landskapet, i ett kompakt snömoln som aldrig tycks ta slut. Han har förlorat orienteringen och ingen kan hjälpa honom.

Plötsligt uppenbarar sig marken. Han lyckas kontrollera panikkänslan och bestämmer sig på några få sekunder åt vilket håll han ska styra. De beslut han fattar nu går inte att backa från. Marken närmar sig fort.

– När jag till slut landade, på rätt ställe faktiskt, var adrenalinivån betydligt högre än den brukar vara. Det är ett hopp jag helst inte gör om, berättar Emil som är hoppmästare på Specialförbandens fallskärmskola (SFS) i Karlsborg.

Eller rättare: han är blivande hoppmästare. För tillfället snarast en aspirant – han tar examen om några månader. Han kom hit 2019, efter en karriär på Livgardet inom infanteriet. Då med siktet inställt på att gå vidare i officersspåret, och han blev också kapten precis innan han valde att växla spår från infanteri till fallskärm.

– Fallskärms hoppning har länge varit ett stort fritidsintresse, och när en kollega föreslog att jag skulle söka platsen som var utannonserad var det inte särskilt svårt att fatta beslutet.

VÄXANDE FÖRMÅGA

ATT DET SKULLE innebära att han blev omgälonerad, från då

nybliven kapten till fanjunkare, var inget han ens reflekterade över. Han är inte här för graden, som han säger. Och behovet av fallskärmsexpertis inom Försvarmakten lär öka, i takt med att förmågan både växer och utvecklas. Så speciallistofficersrollen passar honom utmärkt.

Jobbet är sällan så dramatiskt som vid hoppet genom snömolnet. Men aldrig enahanda eller tråkigt, säger han. Specialförbandens fallskärmskola är inblandad i allt som inbegriper fallskärmar inom Försvarmakten. Även om namnet antyder att de främst är en stödfunktion för specialförbanden är uppdraget bredare än så. Inte bara genom att de utbildar alla fallskärmsjägare i hoppning, och också genomför alla fällningar i samband med övningar. Utan också genom så kallade materiefällningar.

På golvet i hangaren där SFS håller till står två rader prydligt packade kollin på ordinära lastpallar. Sex av dem ska snart lastas ombord på den TP 84 Hercules som står på plattan utanför. Att fälla materiel som förnödenheter, ammunition och reservdelar från flygplan är förstås inget nytt. Men det här sker på en helt annan nivå än tidigare. Varje kolla kan nämligen styra sig själv till en angiven geografisk punkt.

– Det gör att du kan släppa kollin på hög höjd, långt från den plats där behovet finns, och låta dem flyga in till rätt plats. Med tidigare system sker fällningarna på låg höjd och över den plats där materielen ska tas emot av förband på marken, förklarar Adam som är chef för hoppmästardivisionen.

Även om Emil alltså hoppar själv – ”vi ska kunna göra alla typer av hopp som vi lär ut” – sträcker sig uppgifterna i

befattningen som hoppmästare längre än så. Enkelt förklarar är han främst instruktör i fallskärms hoppning, men samtidigt ansvarig för att planera och leda alla fällningar – av såväl personal som materiel – som genomförs i Försvarmakten.

STORT ANSVAR

INNAN DE SEX kollina kan skickas ut över kanten på rampen på den TP 84 Hercules som snart ska lastas samlas flygplanets besättning, ytterligare hoppmästare och även fallskärmstekniker. På whiteboarden i det lilla rummet

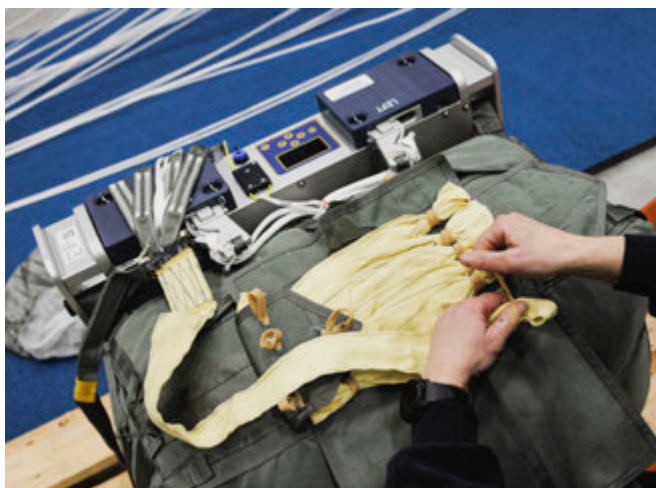

Fallskärmar finns i många varianter. Den här, som har hängt på tork och nu ska packas, används vid fällning av fordon och annan tung materiel.

Linorna kontrolleras noggrant och samlas innan skärmen packas.

Snart färdigpackad materielskärm. Styrenheten i bildens övre del.

FALLSKÄRMSSKOLAN

Verkstadsdelen utvecklas bland annat genom att fler tekniker utbildas i sömnad. Här visar teknikern prover på olika och material som används i utbildningen.

Lasten rullas in i TP84:an på speciella lastskenor. En dryg timme senare rullar kollarna av rampen någon mil från fältet där landningen ska ske.

Instruktörer använder en blågul fallskärm. Här under packning i verkstaden.

En gps-kontrollerad styrenhet ser till att lasten som hänger under skärmen landar på rätt ställe i terrängen.

noterar Emil bland annat var fällningarna ska ske, från vilken höjd och i vilken riktning. Underlaget är ett resultat av ett omfattande planeringsarbete, som också inbegriper kontakter med flygvapnet, Luftfartsverket och inte minst Metocc, Forsvarsmaktens vädertjänst.

– Det tar ungefär två veckor att planera en materielfällning, ännu längre om vi ska fälla personal, förklarar Emil och konstaterar att den delen av jobbet är nog så utmanande.

Planeringen handlar inte bara om att göra fällningen

möjlig rent praktiskt, utan också i hög grad om att göra det på ett så säkert sätt som möjligt.

– Det är kanske den delen av jobbet som jag inte riktigt hade förstått vidden av när jag sökte hit, det stora ansvar som befattningen för med sig.

Samtidigt konstaterar han att det gör jobbet utmanande på ett positivt sätt. Det blir aldrig ren rutin – även om arbetet paradoxalt nog är styrt av just strikta rutiner med säkerhet som främsta fokus.

– Vår verksamhet styrs av faktorer som vi inte alltid kan ha kontroll över, som väderförhållanden och andra förutsättningar som snabbt kan förändras i luftrummet.

TEKNIKER MED SKÄRMKOLL

EN ALLDELES CENTRAL faktor som de har kontroll över är förstås själva fallskärmarna. När fällningar har genomförts landar skärmarna hos fallskärms-teknikern Sara och hennes kollegor. Deras uppgifter handlar om att hålla utrustningen i gott skick och att packa skärmar så

att de blir redo för nästa fällning. Till skillnad från Emil är Sara civilanställd, men delar hans stora intresse för fallskärms hoppning. Vilket också är skälet till att hon sökte sig hit för ett och ett halvt år sedan.

– Jag har hoppat i 25 år och jobbat som instruktör både i Sverige och utomlands. Och under tio år har jag hoppat in här som konsult för att hjälpa till med packning under särskilt intensiva perioder, berättar hon.

Den stora fallskärmen som hänger i en hög ställning i hangaren ska snart packas. De långa linorna som löper från den grågröna duken, som hänger som en gigantisk, vis-sen blomma, samlas ihop och hela den stora, 50-60 kg tunga skärmen, packas i en väska inte större än att den (nästan) skulle godkännas som handbagage på flyget.

Men en fallskärms-tekniker gör mer än att bara packa skärmar. Den kanske viktiga uppgiften handlar om att hålla utrustningen i gott skick. För även om en fallskärm till

FALLSKÄRMSSKOLAN

TP84:an som står på plattan utanför hangaren där Fallskärmskolan håller till kontrolleras av besättningen före start.

synes kan se ut som en enkel konstruktion uppstår självfallet slitage och ibland skador.

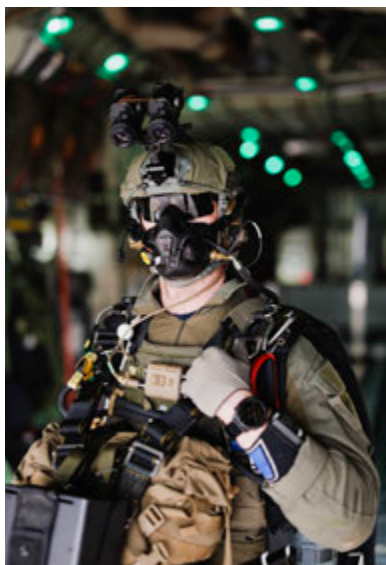
I en stor syverkstad, fylld av utrustning och material repareras skärmar, linor byts ut och reservfallskärmar packas om. Med sina djupa erfarenheter från den civila fallskärmshoppvärlden vet Sara att den här

verkstaden är närmast unik. Det finns ett eller möjligen två civila företag som har lika välutrustade verkstäder, och den speciella kunskap och färdighet som krävs för att reparera fallskärmar.

Den lokale flygchefen Martin understryker också att SFS i sig är unik. Det är ingen annan i

Försvarsmakten som håller på med fallskärmsverksamhet, och även om namnet antyder att det rör sig om utbildning är de i själva verket en förmåga.

– Utöver fällning av personal som fallskärmsjägare och operatörer kan vi flyga in förnödenheter som drivmedel till både fartyg och fordon.

Höghöjdshoppning kräver syrgasmask – men framför allt en grundlig utbildning.

MATERIELFÄLLNING I STARK UTVECKLING

JUST MATERIELFÄLLNING är en förmåga som utvecklas snabbt just nu, och det nya system som kallas GPADS (Guided Precision Aerial Delivery Systems), innebär att lasten styr sig själv med hjälp av gps-teknik, innebär en väsentlig förstärkning. Det är måhända inte lika dramatiskt som när någon hoppar ut på flera kilometers höjd med syrgasmask och ljudlöst flyger in bakom fiendens linje. Men den avslu-

tande scenen under Försvarets Forums besök hos SFS är faktiskt kittlande:

Mullret från TP 84:an som passerar på hög höjd över övningsfältet i Flugebyn utanför Karlsborg

avtar. Flygplanet försvinner ur sikte. Strax hörs fällningsledaren, som står i radiokontakt med befälhavaren på flygplanet: "Kollit har lämnat rampen". Därefter tystnad. Inte ett spår av något kolli i skyn. Först fem, sex minuter senare ropar någon "Där!" och sträcker upp en hand snett upp mot himlen. Den lilla pricken rör sig mot fältet. Kommer allt närmare och strax går det att skönja själva lasten. Ekipaget, fortfarande på hög höjd, tycks röra sig förbi målplatsen, men Sara, som står bredvid, kommenterar "Snart svänger den nog höger för att komma in på rätt kurs". Och snart svänger den ljudlösa, svävande lasten åt höger. Flyger förbi målplatsen igen men efter en halv cirkelrörelse inser även en novis inom fallskärmshoppning att lasten kommer att landa på rätt ställe.

Den landar aningen bryskt men utan dramatik, efter att på egen hand ha navigerat ungefär en mil genom lufthavet. ◀

FEM SÄTT ATT FÄLLA

»» Låghöjdsfällning.

Används vid fällning av personal, exempelvis vid luftlandsättning av fallskärmsjägare. Sker med rundkalottskärmar.

»» Höghöjdshoppning

(MFF – military freefall). Sker med fyrkantskärmar som går att styra, och syrgas för hopparen. Används för att transportera personal över längre avstånd.

»» Hopp med last (MTTB – military tandem tethered bundle). Den mest extrema hoppningen innebär att en stor

behållare hänger under hopparen, som också bär en egen rygsäck. Hopp sker från hög höjd med syrgas.

»» Materiefällning från låg höjd. Kan används för förnödenhetsförsörjning med bl.a. ammunition, mat och vatten, men även båtar, snöskotrar eller fordon av olika slag kan fällas. Stora rundkalottskärmar används.

»» Gps-styrd materiefällning (GPADS – Guided Precision Aerial Delivery Systems). Finns i en mindre och en större variant. Använder fyrkantskär-

mar som navigerar över längre avstånd.

VÄGEN TILL HOPPMÄSTARE

Hoppmästare är en specialistofficersbefattning, men även civila kan söka, förutsatt godkänd värnplikt. "Vi ser först och främst till individen", säger lokal flygchef Martin.

Efter inledande intervju kan sökanden gå vidare till en rad tester där bland annat den fysiska och mentala kapaciteten och förmågan prövas.

Efter godkända tester sker en inledande utbildning på sex månader på

SFS. Denna kompletteras med en praktisk utbildning under cirka 18 månader på SFS. Under denna period arbetar man som hoppmästare, men får inte eget ansvar.

VÄGEN TILL FALLSKÄRMSTEKNIKER

Fallskärmstekniker är en civil befattning. Efter godkända tester påbörjas anställningen med en utbildning på cirka ett år, i vissa fall något längre – utbildningen anpassas beroende på individens förkunskaper.

Det är en sådan dag som man bara vågar drömma om en tidig vårdag i Skredsvik.

Solen skiner, det är 13 grader varmt och vattnet kluckar mot de två ribbåtarna som har förtöjt längs klipporna. Små isskärvor gnistrar på ytan och det syns att vintern är på

väg att lämna västkusten. Vid klippkanten rör sig Röjdykardivisionens elever som alldeles strax ska genomföra sitt första dyk i skärgårdsmiljö. De testar sin utrustning, fäster livlinor och dubbelkollar sina dräkter flera gånger.

– Jag är taggad på att få hoppa i vattnet, vi har varit på

land länge nu, säger Thimmy, röjdykarelev.

SÖKTE UTMANING

JUST NU ÄR ELEVERNA mitt uppe i vad som anses vara en av Försvarsmaktens tuffaste utbildningar. Under fyra månader har eleverna utsatts för hårda fysiska och psykiska

**ELEVERNA VID 44:E RÖJDYKARDIVISIONEN
ÄR I FULL GÅNG MED SIN UTBILDNING. EFTER
FYRA MÅNADER ÄR DET ÄNTLIGEN DAGS FÖR
DET FÖRSTA DYKET I SKÄRGÅRDSMILJÖ OCH
ELEVERNA HAR ARBETAT HÅRT FÖR ATT NÅ HIT.**

Text Hanna Wöngemark

FULLT RÖJ UNDER YTTAN

utmaningar för att se om de har vad som krävs för att bli nästa generations röjdykare.

Det är en blandad skara elever som genomför utbildningen. Några är anställda soldater och sjömän medan andra är värnpliktiga som precis avslutat sin grundutbildning vid Älvsborgs Amfibieregemente i Göteborg.

För Thimmy, Erik och Gustav har det varit intensiva månader och alla tre tycker att veckorna på Berga har varit riktigt jobbiga. De sökte sig till röjdykarutbildningen eftersom de ville ha en ordentlig utmaning.

– Vattenfysen testade oss ordentligt, det var coolt att se alla testa sina gränser till max.

Nu efter jul har det varit riktigt roligt eftersom vi har fått börja dyka, säger Erik som gör sin värnplikt mot röjdyk.

Momentet vattenfys som utförs i bassängen på Berga har en viktig funktion i röjdykarnas utbildning. Här är syftet att träna upp elevernas vattenvana och tämja de panikartade

känslor som kan uppstå vid stressade situationer över eller under ytan.

– Jag hoppas att eleverna njuter av det även om det känns svårt när det är så tufft som det är. Jag hoppas att de kan blicka tillbaka på utbildningen och minnas stämningen och kamratskapen som finns här på röjdyk, säger Martin Blomqvist, chef för 44:e röjdykardivisionen.

SISTA SKEDET I SKREDSVIK

EFTER JUL FORTSATTE utbildningen med sju veckors dykutbildning i Karlskrona. Här får eleverna dyka i en 18 meter djup cylinderformad bas-säng och de lär sig exempelvis hur man blåser ut luft på rätt sätt så att lungorna inte brister. När eleverna har fått tillräcklig dykarvana är det dags att gå vidare till utbildningens sista skede som utförs vid Röjdykardivisionen i Skredsvik.

– Det bästa nu är att vi ska börja dyka i skärgården, det är det här som vi övat för, säger Erik.

Eleverna genomför sina första dyk parvis från ribbåtarna. Från den svarta, tunga dykutrustningen pyser det i korta omgångar samtidigt som solen värmer för första gången på länge. Det är ett konstant teamwork där eleverna turas om att dyka, hjälpa varandra med utrustning samt hålla koll på livlinorna.

Så kändes det första dyket?

– Det var inte kallt trots att det fortfarande är vinter, man är som i en rymd. Det var coolt att se sandbotten istället för en poolbotten. Samtidigt var det svårt med vikterna, vi var lite dåligt viktade och det var svårt att komma ner på djupet ordentligt, säger Gustav.

– I dag skulle vi dyka ner till

max sex meters djup, jag kom till ett stup och kände att jag bara ville fortsätta undersöka, säger Thimmy.

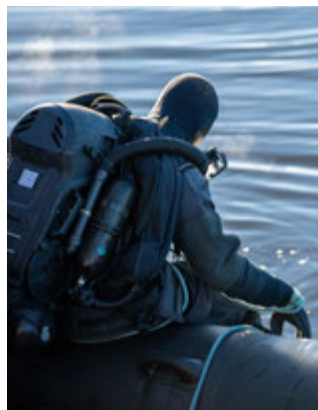
– Det var svårt att hålla sig på samma djup, det gick inte så bra som jag förväntade mig men jag är sugen på att försöka igen, säger Erik.

Årets kull är den första som kommer att integreras direkt i en befintlig EOD-grupp. Det betyder att de kommer att få arbeta med erfarna röjdykare direkt efter examen. Tidigare har elever som tagit anställning arbetat i en egen grupp med uppgifter på den egna nivån.

Efter årets examen förväntas eleverna lösa skarpa uppgifter i form av minröjning, miljöoperationer samt olika former av stöd till samhället.

Nu ser Thimmy, Erik och Gustav fram mot examen, mörkerdyk och att bli ännu vassare på att dyka. Efter examen vill alla tre fortsätta arbeta kvar på Röjdykardivisionen.

– Att få stå där med godan runt halsen på examen och känna att man klarat av utbildningen, det är stort, säger Martin Blomqvist. ◀

De första dyken sker parvis från förtöjda ribbåtar.

MELINA WESTERBERG

Gustav har jobbat på Röjdykardivisionen i fyra år och har sett utbildningen på håll. Nu har han valt att utföra den själv.

HANNA WÄNGEMAR

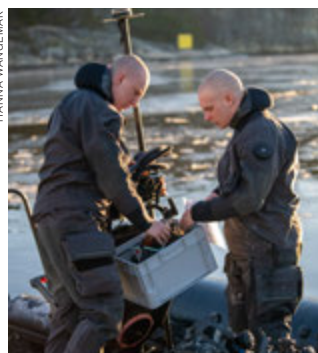
Att återställa och kontrollera utrustningen ingår i yrkesrollen som röjdykare. Det är viktigt att utrustningen alltid är i ett perfekt skick för att ett dyk ska kunna genomföras på ett säkert sätt.

HANNA WÄNGEMAR

Erik gör sin värnplikt mot röjdykare och har tidigare i höstas gjort grundutbildningen på Älvsborgs Amfibieregemente i Göteborg.

HANNA WÄNGEMAR

Eleverna går igenom utrustningen för att se att allt finns med inför det första dyket i skärgårdsmiljö.

MELINA WESTERBERG

Det är ett konstant teamwork bland röjdykareleverna. Att hålla i sin kollegas livlina är bara en av många viktiga uppgifter.

Trots att isen inte smält bort helt än, så är kylan inget som känns genom de varma dykdräkterna.

HANNA WÄNGEMAR

SLUT

KLOCKAN 16.36 DEN 21 MARS HALADES FLAGGAN FÖR SISTA

I SAHEL

GÅNGEN I GAO. DÄRMED AVSLUTADES FORMELLT DEN SVENSKA DELEN AV FN-INSATSEN MINUSMA.

Text Dag Enander foto Jimmy Croona

MALI 10:s TACP (Tactical Air Control Party) framför det mytomspunna Zoberget utanför Douentza.

– JAG HAR FÅTT SÅ MYCKET beröm över vad ni som tjänstgjort här åstadkommit genom åren, säger Stefan Andersson, brigadgeneral och tvåfaldig sektorchef.

Men precis som allt har ett slut, så har allt en början.

I Mali började det för 3063 dagar sedan ...

SAND, BLOTT SAND

– NÄR VI KOM fanns bara en slätschaktad sandyta. Och sten, tio mil bort. Som behövde krossas till rätt dimension, säger Carl-Axel Blomdahl, den första kontingentschefen i Mali.

Därför behövdes 350 containrar med materiel ("självkärl levererades de i en helt

annan ordning än vi planerat för och behövde innehållet till"). Sedan skulle det grävas för avlopp, rör och ledningar. Och 7000 kvadratmeter betongplattor till olika typer av tält skulle gjutas.

Plussa på 125 dagar utslutande med mjukkonserver ("under några år efteråt hade

FÄRJELÄGRET I KORIOUMÉ. Floden Niger – Afrikas tredje största – klyver landet i två delar, ofta i ett milsbrett floddelta som är svårt att passera efter regnperioden.

TUPPAR I TIMBUKTU. Den mytomspunna staden (vem har inte spelat "Jakten på diamanten"?) är i själva verket en ganska miserabel ansamling lerhus, långt ifrån mystik och rikedomar.

HABOOB. Ett fenomen som många Maliveteraner mött. En sandstormsliknande vägg, ibland flera mil breda och kilometer höga som färdas förfärande fort. Och som gör sikten obefintlig.

3 MAJ 2017. Granatbeskjutning av den liberianska campen (granne med den svenska) i Timbuktu, som brunnit. Svenska soldater hjälper till att röja upp. På marken, en stupad liberiansk vaktsoldat.

jag oerhört svårt för tomater, då de nästan alltid är såsbasen i mjukkonserver”), fältdusch och torrtoalett så är det inte så konstigt att de första svenskarna såg sig vara vid världens ände och döpte den tillfälliga basen till Camp Ankeborg.

Varför? Kan man sin Kalle Anka så vet man att när något går riktigt fel för Kalle, så är

det till Timbuktu han emigrerar i sista serierutan.

Och visst fanns det saker som gick fel. Krossandet av sten, till exempel. När MALI 00 skulle köpa in tjänsten från den lokale byggherren, visade det sig att barn användes som arbetskraft – vilket ledde till ett omedelbart köpstopp från svenskarnas sida.

ALDRIG AFGHANISTAN 2.0

2014 FANNS Försvarsmakten fortfarande i Afghanistan. Här fanns det amerikanska, tyska, norska, holländska och danska grannar. På den internationella supercampen (ISC) i Timbuktu där svenska Camp Nobel låg var grannarna andra: Elfenbenskusten. Burkina Faso. Liberia och El Salvador.

MALI

INNE I EN GALT. Antalet timmar som svenska soldater tillbringat i en Terrängbil 16 går inte att uppskatta, men de är oräkneliga. Vem som snott Elvis glasögon är också oklart.

PRICKSKYTTEPAR PÅ MALI16.
MALI16 – liksom insatserna MALI13 till MALI15 – verkade som MTF (Mobile Task Force), en snabbbrölig och flexibel styrka i kompanis storlek.

NATTLÄGER UNDER VINTERGATAN.
Att sova under bar himmel (i uppspant myggskydd) någonstans mitt ute i Mali är en upplevelse.

Kontingentschefen för MALI 01, Carl-Magnus Svensson var därför oerhört tydlig inför den första operativa insatsen.

– Vi kommer inte vara i närheten av den resurstäthet som fanns i Afghanistan. Där kunde personal och resurser tillföras efter behov. Det går inte här, var hans budskap då.

Knappa resurser blev tydligt när det nyinstallerade köket i matsalen hade vissa intrimningsproblem och en mycket speciell ugnspannkaka serverades. Den liksom brist på färska grönsaker renderade i rubriken ”SVENSKA MILITÄRER GÅR

HUNGRIGA I AFRIKA”. Carl-Magnus minns väl den mediala stormen som följde.

– Då var det inte så kul, för kockarna gjorde sitt yttersta. Och delar av det som skrevs i media stämde inte.

– Det viktiga var att vår matproblematik inte skapade en klyfta i relation med de övriga FN-soldaterna på ISC. De bodde i enkla tvåmanstält och med miserabel kost, så det var klädsamt att vara ödmjuk. – Tillsammans med dem skulle vi lösa uppgifter, i ett land där de flesta i befolkningen lider av långvarig undernäring, säger

Carl-Magnus i dag, knappt tio år senare.

UTAN SPANING INGEN ANING

DE SVENSKA TRUPPBIDRAGEN mellan MALI 01 till MALI 10 bestod av underrättelseförband, vars uppgift var att inhämta information på olika sätt. Informationen bearbetades till underrättelser, som delgavs FN-högkvarteret i Bamako.

Redan från början visade de svenska förbanden sig kunna ge högre chef mycket goda underrättelser – problemet var att det sedan inte fanns andra

STRIDSKONTAKT. Från MALI01 till MALI16 – alla har de varit i strid. MALI01 erhöll till och med medalj från FN för sina insatser vid striden om Timbuktu 2015.

FN-förband som kunde agera på dem, på rätt sätt.

– Tyvärr har inte FN-systemet fullt ut kunnat absorbera de underrättelser som våra förband tagit fram. Det upplevde jag då på plats och även nu senare på taktisk nivå, säger Miguel Riera, samverkanschef på MALI 01 och idag ställföreträdande operationschef på Arméstaben.

Han har arbetat med Mali-insatsen under flera år, i flera olika roller. Nu står han på plats under flagghalningsceremonin på Camp Estelle och känner vemod men framför

allt, stolthet.

– Att Försvarsmakten har kunnat bygga upp, operera, plocka ner, bygga upp igen på ny plats, operera i nytt område och med ny inriktning för att nu plocka hem en insats inom loppet av nio år här är inget annat är helt fantastiskt. I synnerhet med hänsyn till i vilket land vi befunnit oss, ett land utan kust och infrastruktur, under FN:s ledning och givet vår Försvarsmakts storlek. Och det säger jag med kunskapen av att ha varit logistikchef på AST, säger Miguel Riera.

VÄRLDENS FARLIGASTE LAND?

SJUKDOMAR AV ELAKASTE sort. Ännu elakare djur (att skaka ur kängorna på skorpioner varje morgon var ett hett tips) och en fullkomligt oförlåtande natur. Lägg till det ett land i halvt inbördeskrig, där kriminalitet i form av människo- och drogsmuggling är utbredd och där nedgrävda vägbomber var en del av vardagen: Välkommen till Mali.

Vid de första insatserna bestod hoten ofta av beväpnade grupper som besköt de svenska soldaterna eller som i Timbuktu den 10 oktober 2016, då

MALI

VÄLBEHÖVLIG VILA. Delar ur stab- och understödskompaniet på MALI10 pausar på patrull, någonstans norr om Douentza.

MALI

AFRIKANSKT ÅSKVÄDER – OCH SAMTIDIGT STJÄRNKLART. Vädret i Mali kan vara vackert, obegripligt och farligt. Precis som landet självt.

en okänd man närmade sig en svensk fotpatrull från MALI 04 – och utlöste sin kroppsburna sprängladdning. Ingen svensk soldat skadades men det blev tydligt att det fanns krafter som inte ville att FN hade fredsbevarande trupp i landet.

Under de kommande insatserna MALI 05 och MALI 06 tillkom ett nytt hot: granat- och raketattacker. Vid ett flertal tillfällen besköts den svenska campen med indirekt eld, vilket ledde till att vissa svenska soldater under en tid mer eller mindre bodde i sina kroppsskydd. Läget blev bättre när ett varningssystem för indirekt eld installerades – men det skulle också bli värre: på eftermiddagen den 14 april 2018 ljöd larmet över supercampen och ett flertal granater slog ner på området, under flera minuter. Såväl de svenska soldaterna som resten av ISC gick i skydd, varvid fordonsburna självmordsbombare försökte ta sig in på supercampen. En komplex attack med flera angripare, en del utklädda till FN- och franska soldater var ett faktum.

Detonationerna när de två

första fordonen sprängdes kändes inne hos svenskarna och strider mellan angripare på ena sidan och franska soldater från Operation Barkhane samt FN-soldater utbröt. Under några kaotiska timmar var det oklart om angripare trängt in på supercampen – en mardröm, då det på den flera kvadratkilometer stora basen fanns hundratals gömställen. Sporadisk eldgivning pågick fortfarande på kvällen när en tredje for-

flygplatsbyggnaden till del sprängts i luften. Ett 15-tal angripare hade dödats i attacken som terrororganisationen JNIM tog på sig.

INVECKLAD AVVECKLING

NÄR MALI 10:s Galtar rullade in på Camp Nobel för sista gången avslutades fem år av svenska underrättelseförband – och istället vidtog en avancerad flytt- och avvecklingsinsats: Först skulle MALI 11 tömma

”Med gryningen kunde uppröjningen börja. De svenska soldaterna möttes av döda angripare och bombvästar.”

donsburen självmordsbombare närmade sig, besköts av enheter från MINUSMA och detonerade.

Med gryningen kunde uppröjningen börja. De svenska soldaterna möttes av döda angripare och bombvästar. En FN-soldat från Burkina Faso hade stupat, sju FN-soldater sårats liksom sju franska soldater och två civila malier. Förödelserna var stor, bland annat hade

Camp Nobel på allt, skicka hem det som inte behöves längre (som de förhyrda tälten som bebotts sedan starten) och se till att resten transporterades till nya basen i Gao, 150 mil bort fågelvägen. Här skulle MALI 12 se till att allt kom i ordning, så att efterkommande insatser kunde verka, nu som en snabb rörlig stridsgrupp (Mobile Task Force, MTF). Insatserna MALI 13 till MALI 16 gjorde just detta och bidrog starkt till att stabilisera det område man verkade i.

Dock har säkerhetsläget i landet stadigt försämrats. Den maliska militärjuntans relation med dels Frankrike, dels MINUSMA har också blivit sämre. Istället har juntan valt att samarbeta med ryska Wagnergruppen och Ryssland. Som ett resultat av detta beslutade regeringen i mars 2022 att Sveriges insats i MINUSMA skulle avslutas.

I november 2022 genomfördes den sista operationen. Sedan dess har MALI 17 arbetat intensivt och strukturerat med att transportera hem utrustning, fordon och annan

NIGER-GÄDDA Det autentiska receptet

Laga maträtten som Mali-veteraner ännu talar om.

Ingredienser (4 portioner):

800 gram hel talapia (i nödfall talapia-filé, men det ger inte samma beniga munkänsla)
1 msk torkad gurkmeja
2 tsk starkt chilipulver
2 tsk paprikapulver
½ dl citronjuice
½ dl matolja
2 msk tomatpuré

Gör så här: Ta bort huvud och fenor på den hela fisken (enligt vissa onödigt). Skär den i lagom stora bitar, cirka 2,5 cm tjocka. Blanda i marinad av övriga ingredienser, smaka av med salt och peppar. Täck fisken med marinaden och låt stå i kylan i minst två timmar. Stek i ugn, 180 grader i 30 minuter i ugnsfast form. Servera med basmatiris, inlagda rödbetor, gröna oliver och kokt broccoli.

materiel från en allt mer ödslig camp. De sista soldaterna i kontingenten beräknas vara hemma precis i tid till medaljceremonin hemma i Kungshuset, i mitten på maj.

Flaggan är halad. En epok är till ända. Stefan Andersson konstaterar att han tjänstgjort två år och fyra månader av sitt liv i Mali.

– Det är både det värsta och bästa jag gjort, rent personligt.

Den tiden har gett mig så mycket. Ibland får jag frågan om det har varit värt det, för Sverige och Försvarsmakten. Svaret är att det gett oss erfarenhet av att arbeta i FN-kontext, men också förbättrad operativ planering. Det har utvecklat våra officerare och deras ledarskap, det har gett oss tekniskt och logistiskt kunnande i den mest krävande av miljöer. Och det har gjort att vi uppfattas som

en trovärdigare säkerhetspolitisk aktör internationellt, något som betyder något i kommande Nato-medlemskap.

– Jag stod tillsammans med dåvarande utrikesministern och dito försvarsministern på Camp Nobel januari 2016. Då sa de att vårt engagemang i Mali skulle vara fyraårigt. Det blev dubbelt så långt, säger Stefan Andersson och blickar ut en sista gång över Camp Estelle. ◀

18 FÖRBAND – 18 MINNEN

MALI 00

Uppsättande förband & kontingentschef:

Ing 2 & Carl-Axel Blomdahl.

Mitt Mali-minne:

"Samverkan med FMV när det gällde transporter till Timbuktu." (Jonas Hedlöf, Stf chef Förrädsgrupp Bamako.)

MALI 01

Uppsättande förband & kontingentschef:

K3 & Carl-Magnus R Svensson.

Mitt Mali-minne:

"YaCoCo, den inhemska kokosläsken. Och en släng av leishmaniasis." (Tomas Rönnberg, juridisk rådgivare.)

MALI 02

Uppsättande förband & kontingentschef:

K3 & Jonas Lotsne.

Mitt Mali-minne: "

Ett kompakt mörker, tuareg-eldar i fjärran och en het öken vi trodde var tom på folk." (Richard Kjaergaard, kommunikationschef.)

MALI 03

Uppsättande förband & kontingentschef:

K3 & Markus Höök.

Mitt Mali-minne:

"När septiktanken på vår camp svämmande över och innehållet rann in hos våra El Salvadoranska grannar. En riktig skitsak att hantera." (Joel Nilsson, stridsledare.)

MALI 04

Uppsättande förband & kontingentschef:

P7 & Jonas Nilsson.

Mitt Mali-minne:

"Via mitt Twitter-flöde kunde jag bara några minuter efter dådet få upp en bild på självmordsbombaren. Och konstatera att vi hade att göra med en partiellt detonerad självmordsbombare – pentylen hade detonerat men inte huvudladdningen." (Christian Schmidt, EOD-officer.)

MALI 05

Uppsättande förband & kontingentschef:

P7 & Per Nilsson.

Mitt Mali-minne:

"Granatbeskjutning på förmiddagen, hockey-vm på eftermiddagen." (Martin Pålsson, plutonchef stab&tross.)

MALI 06

Uppsättande förband & kontingentschef:

I 19/AJB & Teddy Larsson.

Mitt Mali-minne:

"Gourmetmaten som serverades och då den mumsiga rätten Niger-gädda." (Casandra Axelsson, personalofficer.)

MALI 07

Uppsättande förband & kontingentschef:

I 19 & Anders Landewall.

Mitt Mali-minne:

"Jag kommer bäst ihåg provningarna, värmen och alla bra människor jag fick jobba med." (Håkan Lund, Stf spaningskompanichef.)

MALI 08

Uppsättande förband & kontingentschef:

Amf 1 & Adam Camél

Mitt Mali-minne:

SNART PREMIÄR FÖR FREDSSOLDAT

Alla som har varit på en insats kommer för alltid att minnas den: det bra, det dåliga och allt däremellan, oavsett var i världen man var. Men hur får den som upplevt allt detta sin omgivning att vara med om detsamma?

Kanske genom att se *Freds-soldat*: en serie på Youtube där tittarna får följa MALI 15, från start till slut. Premiär den 29 maj.

Scanna QR-koden för trailern!

"Mitt livs första sandstorm, en haboob. Man såg inte handen framför sig." (Karl Olsson, stridsledare.)

MALI 09

Uppsättande förband & kontingentschef:

P4 & Magnus Frykvall.

Mitt Mali-minne:

"Meningen 'Jag vill vara oerhört tydlig' från CO är mitt tydligaste minne." (Michell Gunnarsson, chefsförare.)

MALI 10

Uppsättande förband & kontingentschef:

P4 & Dan Hagman.

Mitt Mali-minne:

"Tre varv powerwalk med kroppsskydd, runt supercampen. Andra hållet sista varvet. Varje morgon." (Ida-Maria Martinsson, personaladministratör.)

MALI 11

Uppsättande förband & kontingentschef:

T2 & Mattias Söderberg

Mitt Mali-minne:

"Glassen som NSE Bamako bjöd på när vi rivit Camp Nabel och mellanlandade i Bamako i väntan på att rotera hem till Sverige." (Jonas Nimmerfelt,

logistikplutonchef.)

MALI 12

Uppsättande förband & kontingentschef:

T2 & Stefan Sahlström.

Mitt Mali-minne:

"Hur väl det funkade med lite kvinnlig list för att få den tyska containertrucksföraren att flytta våra containrar." (Elaine Persson, logistikplutonchef.)

MALI 13

Uppsättande förband & kontingentschef:

I19 & Fredrik Åkerman.

Mitt Mali-minne:

"Att se hur bra förbandet löste sina uppgifter trots en pågående pandemi." (Sven-Eric Lantz, stabschef.)

MALI 14

Uppsättande förband & kontingentschef:

K3 & Dennis Löwenborg

Mitt Mali-minne:

"Att våra Galtar rullade mer än för någon annan kontingent, tidigare eller senare." (Hans-Emil Gustafsson, Stf skvadronchef.)

MALI 15

Uppsättande förband &

kontingentschef:

P7 & Peter Andersson.

Mitt Mali-minne:

"När tyskarna på julafton gick ut i högtalarsystemet med varningsmeddelandet 'Merry Christmas, Merry Christmas, Merry Christmas!'" (Oscar Bruér, logistiksoldat)

MALI 16

Uppsättande förband & kontingentschef:

Amf 1 & Christoffer Lennings

Mitt Mali-minne:

"När en Su-25:a – möjligen med Wagner-pilot – flög över Camp Estelle, kom aldrig ur den efterföljande loopen och kraschade en kilometer bort, på flygplatsområdet." (Philip Lilja, skyttegruppchef.)

MALI 17

Uppsättande förband & kontingentschef:

LG & Martin Johansson.

Mitt Mali-minne:

"Från att ha en sopsäck som poncho liggandes vårdande under sin 17:e galt till att rulla ut på patrull samma dag – det är kontraster." (Alend Brifkani, skyttesoldat.)

TURKIET

LIVRÄDDARNA

Text & foto **Joel Thungren**

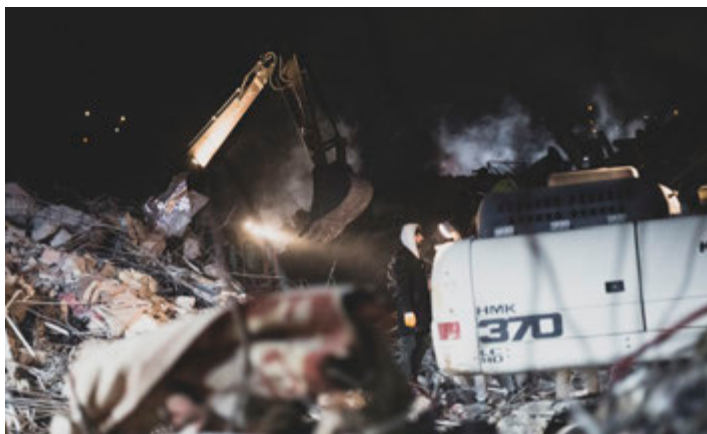
DEN 9 FEBRUARI LANDADE EN SVENSK RÄDDNINGSGRUPP I TURKIET. DERAS UPPDRAG: ATT GRÄVA FRAM MÄNNISKOR SOM FASTNAT I RASMASSORNA EFTER JORDBÄVNINGARNA, SOM DÖDADE ÖVER 50 000. STRIDSFOTOGRAF JOEL THUNGREN BERÄTTAR OM DAGARNA I FÖRÖDELSEN.

Försvarsmakten och MSB deltog i stödet till Turkiet den 9–16 februari.

TURKIET

"Flygbasjägare rycker fram bland bråten redo att understödja. Ställföreträdande plutonchef samverkar med hjälparbetare kring hur de på ett så säkert sätt som möjligt ska flytta de största betongdelarna. Swedec-personal söker med värmekamera i håligheter. En 20-årig flicka grävs fram efter mycket mödosamt arbete. Och några timmar senare även hennes mor och far – alla tre är vid liv."

"Livstecken hade hittats bland rasmassorna och jag och ett sjukvårdsteam ur flygbasjägarkompaniet skickades till platsen för att bistå. Det var smått surrealistiskt att åka genom kaoset, fördöelsen var enorm, vart man än åkte var det raserade kvarter och febril räddningsaktivitet. Människor bar ut sina döda från rasmassorna, liksäckar låg längs gatorna och det var svårt att ta in vad som verkligen hände runt oss. Det var inte helt lätt att befinna sig där som fotograf när det grävdes fram döda människor i min direkta närhet. Det kändes smutsigt på något vis, även om min uppgift främst var att dokumentera vår egen personals arbete. Det var också tydligt på lukten i rasmassorna att det fanns avlidna

INSATSEN I KORTHET

- » Stödet till Turkiet pågick den 9–16 februari.
- » 45 personer från Försvarsmakten och MSB deltog .
- » Med hjälp av sökhundar hittades flera människor vid liv.
- » Teamet bistod också med akut traumavård och annan medicinsk hjälp.
- » Från Försvarsmakten deltog personal från F 17 och Swedec.

"Under tre dagar arbetade personal från Swedec och Flygbasjägarkompaniet vid en och samma plats. Med deras verktyg gick det betydligt snabbare att ta sig neråt i massorna och underlätta sökarbetet för övrig personal. Då det hittats livstecken så avbröts arbetet omedelbart varpå det blev helt tyst, detta för att försöka lyssna sig till var de överlevande befann sig. Flygbasjägarkompaniets hundenhets hjälpte till i sökarbetet. Hunden Nike markerade också på livstecken – och senare på natten grävdes personer fram som fortfarande var vid liv."

"Invånarna som blivit av med sina hem bodde på gatorna överallt i staden. Tillfälliga tältförläggningar hade ordnats och små eldar brann överallt. Även hus som ännu stod och de få som var mer eller mindre oskadda var utrymda och all inomhusaktivitet hade upphört. Istället hade många flyttat ut på gatorna. Där ordnade bland annat restaurangpersonal mat i provisoriska 'fältkök', och försåg människor på gatan med mat och dryck så gott de kunde."

MICHAEL CARLSSON

Ingenjörkompaniet L108 i Jwayya, Libanon.

14 ÅR FÖR FRED

Under Veterandagen 2023 uppmärksammas särskilt FN-insatsen i södra Libanon, UNIFIL, där nästan 9 000 svenskar tjänstgjorde mellan 1980 och 1994.

SITUATIONEN I MELLANÖSTERN hade 1948 lett till observatörsinsatsen UNTSO (United Nations Truce Supervision Organization). I juni 1958 utgjorde den grunden för en kortvarig insats i Libanon, UNOGIL (United Nations Observation Group in Lebanon), med bland annat en svensk flyginsats.

Den 11 mars 1978 dödades 38 civila israeler och ett stort antal skadades, i samband med att en buss kapades i Israel. PLO, den palestinska befrielseorganisationen, tog på sig ansvaret. Tre dygn senare startade israeliska styrkor Operation Litani med målet att slå ut PLO:s baser i södra Libanon, för att skydda Israel.

FN:s säkerhetsråd krävde Israels tillbakadragande och etablerade United Nations

Interim Force in Lebanon (UNIFIL), en övergående insats. De första styrkorna togs från andra FN-missioner, och Sverige skickade ett förstärkt skyttekompani från Sinai inom UNEF II (United Nations Emergency Force II). Den 23 mars rullade kompaniet norrut med uppgift att ta Khardalabron över floden Litani. Det lyckades, men till priset av UNIFIL:s första dödsoffer. Fanjunkare Karl-Oskar Johansson stupade då en stridsvagnsmina exploderade under hans terrängbil. Kompaniet återvände till Sinai i mitten av maj.

SVERIGE TAR ÖVER FÄLT SJUKHUSET

EFTER EN HEMSTÄLLAN från FN övertog Sverige från augusti 1980 ansvaret för fältsjukhuset inom UNIFIL efter Norge. Sjukhuset, SWED MED COY, förlades i Camp Silvia i norra delen av FN-campen i Naqoura.

Efter upprepade stridigheter mellan den israeliska armén

och PLO invaderade Israel den 6 juni 1982 södra Libanon ända upp till Beirut, vilket begränsade UNIFIL:s rörelsefrihet avsevärt. Den israeliska armén drog sig senare gradvis tillbaka och längs gränsen verkade en Israelstött kristen milis, "South Lebanon Army" (SLA). Ett lågintensivt gerillakrig kom att pågå i femton år, främst fört av den shiamuslimska milisen Hizbollah.

Sedan Frankrike minskat sin truppinsats gick frågan till Sverige 1986 om att bidra med en underhållsbataljon. Den 20 november sammanfogades sjukhuskompaniet till SWEDLOG, bestående av transportkompani, förrådskompani, ingenjörkompani och ett stab- och trosskompani för egen ledning, sammanlagt 676 personer.

Någon underhållsbataljon hade Sverige aldrig tidigare bidragit med i internationell tjänst. Uppgiften var att stödja UNIFIL med transporter och fordonsreparationer, förråds-

hållning och brandskydd, samt maskinarbeten och minröjning. Huvuddelen övertog den franska underhållsbataljonens förläggning i den södra delen av FN-campen i Naqoura, omdöpt till Camp Carl Gustaf, medan ingenjörkompaniet installerade sig i Camp Nordic Star i Jwayya, mitt i UNIFIL:s operationsområde. Dessutom bemannades en underhållsbas i staden Tyr.

Efter Iraks invasion av Kuwait i augusti 1990 uttalades hot om att använda kemiska stridsmedel mot Israel. Detta medförde att UNIFIL höjde gasberedskapen. Inom den svenska bataljonen fördelades autoinjektorer kompanivis och övningar med skyddsmateriel genomfördes. Efter krigets slut deltog en underhållsenhet från SWEDLOG i United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission (UNIKOM) under april-maj 1991.

YTTERLIGARE EN SVENSK OMKOMMER

DEN 13 SEPTEMBER 1991 stoppade en grupp beväpnade palestinier ett fordon med obeväpnad svensk och fransk FN-personal söder om Naqoura och förde dem till ett skjul. En eldstrid utbröt mellan palestinierna och SLA-milisen, där flera ur FN-personalen träffades. En av dem var furir Kenneth Fransson som blev den andre svensken i UNIFIL som omkom genom stridshandlingar.

Under samma höst omorganiserades det svenska sjukhuskompaniet till en svensk-norsk enhet utanför SWEDLOG. Sveriges ökade engagemang under Jugoslaviens sönderfall ledde fram till ett beslut att helt avveckla det svenska engagemanget i UNIFIL. SWEDLOG ersattes av en polsk under-

MICHAEL CARLSSON

ULF JOHANSSON

ÖVRE: Delar av ingenjörkompaniet L108 under patrull i Jwayya, 1991.

NEDRE: Delar av svenska sjukhuskompaniets bostäder på Camp Silvia i Naqoura.

77 Trots att stridigheter inte har kunnat avvärjas har UNIFIL förmodligen ändå haft en dämpande inverkan i konfliktområdet. 77

hållsbataljon med en formell överlämning den 7 april 1994.

Vid ytterligare två tillfällen deltog Sverige i UNIFIL. Under år 2000 understödde en ammunitionsröjningspluton UNIFIL:s omgrupperingar. Ett utökat mandat från säkerhetsrådet skapade en marin styrka för havsövervakning, där Sverige bidrog med korvetterna Gävle och Sundsvall 2006–2007.

Fyrtiofem år efter etableringen av UNIFIL i södra Libanon är uppdraget ännu inte slutfört. Insatsen har beskyllts för partiskhet av både Israel och Hizbollah. Trots att stridigheter inte har kunnat avvärjas har UNIFIL förmodligen ändå haft en dämpande inverkan i ett konfliktområde där enkla lösningar inte existerar. ◀

Text *Per Iko/Försvarsmakten*

REDO FÖR LÅ

Direkt efter Aurora 23 firar Charlotte Ardfors och Oliver Nilsson från Göteborgs garnison med en halvmaraton i form av Göteborgsvarvet. Loppet är samtidigt försvarsmaktsmästerskap i långlopp.

MÖT CHARLOTTE Ardfors och Oliver Nilsson som ska springa Göteborgsvarvet på hemmaplan. Båda har sprungit varvet tidigare och de är överens om att det är ett publikvänligt lopp, där man som löpare får extra energi av folket som finns längs hela banan för att lyfta och heja på löparna. Men loppet är även en rejäl utmaning som kräver både grundliga förberedelser och många mil i benen för att bli en behaglig upplevelse.

Tävlingen, som också är försvarsmaktsmästerskap i långlopp löpning, genomförs lördagen den 13 maj, i direkt anslutning till FMÖ:n Aurora 2023. Det innebär att det krävs god arbetstidsplanering och framförhållning av både Försvarsmaktens löpare samt deras chefer.

Vad har ni för målsättning med Göteborgsvarvet?

– Jag siktar på att slå personbästa, både senaste tid på varvet samt mitt inofficiella personbästa, säger Oliver, medan Charlotte förklarar att hennes målsättning är att ha roligt och må bra.

Hur förbereder ni er för loppet när ni vet att det ligger en försvarsmaktsövning precis veckorna innan?

– Min plan är att träna på ordentligt under grundträningen,

se till att få in den löpning jag behöver nu. Sen kommer jag nog behöva tidigarelägga lite tävlings specifika pass, så att de hinns med före övningsveckorna, säger Oliver.

Även Charlotte trycker på vikten av att lägga en god planering och följa den fram till FMÖ. Hon rekommenderar att variera intervaller, snabbdistans och långpass.

FÖREDRAR GRUPPLÖPNING

UNDER SJÄLVA FMÖ-veckorna är båda överens om att det kan vara svårt att få till löpträning. Att underhålla kroppen med rörlighetsträning samt försöka få till mikroträning när det går, är något de förordar.

Favoritpasset – hur ser det ut? Springa själv eller med andra?

– För mig är det ett längre pass tillsammans med en vän, där man uppdaterar varandra om hur veckan har varit, säger Charlotte, medan Oliver lyfter fram vårens första banpass som ”något speciellt”.

Båda föredrar att springa i grupp. Fördelen med att springa med andra, gärna med ett gäng som är snabbare än en själv, är att man pressar sig extra hårt, förklarar de.

Ni har båda sprungit långa lopp tidigare. Hur hanterar ni negativa tankar som dyker upp under loppet?

– Gå in dig själv, bestäm dig för att göra detta för att du tycker det är roligt. Tävla bara mot dig själv och ingen annan, svarar Charlotte.

Oliver instämmer och säger att det kan hjälpa att vara tydlig mot sig själv med varför man springer och vilken ens ambition är.

– Men ibland är det tuftt oavsett och då kan man behöva gräva djupare för att hitta drivkraften.

Din lyckligaste stund som löpare?

– När man vid målgång står där nöjd och känner att all träning man utfört inför en tävling var väl investerad tid. En stark känsla är en fantastisk känsla! utbrister Charlotte.

Olivers bästa minne är när han slog personbästa på milspåret utanför Livgardet på en lunchlöpning under en arbetshelg. ◀

Text & foto Pernilla Sigfridsson/
Amf4

NGLOPP

SNABBFAKTA / FMM GÖTEBORGSVARVET

Datum: lördagen 13 maj
Distans: 21 097,5m (halvmaraton)
Försvarsmaktsmästerskapet:
FM har en egen startgrupp 8,
med start kl. 13:56. Seedade
löpare springer i sina seedade
startgrupper. FM eventyta finns
vid start- & målområdet vid
Slottsskogsvallen

CHARLOTTE ARDFORS

Ålder: 43 år
Befattning/förband: Fysioterapeut på
Försvarshälsan, Amf 4
Antal genomförda Göteborgsvarv: 9
Personbästa: 1 h 27 min
Favoritlopp: Ö till Ö swimrun

OLIVER NILSSON

Ålder: 33 år
Befattning/förband: Troppchef
traumatropp, FömedC
Antal Göteborgsvarv och: 2 st,
Personbästa: 1 h 28 min
Favoritlopp: Ö till Ö – Engadin
(swimrunlopp söder om St. Moritz i
Schweiz)

SKIDFEST I BODEN

Under fredagen avgjordes mästerskapets sista gren, patrulltävlingen. Frankrike vann guld i både dam- och herrklassen och de svenska damerna tog hem bronset.

Det franska damlaget.

MATS CALRISSON

UNDER EN VECKA i slutet av mars myllrade det av atleter och lagledare från 22 nationer i Bodens garnison.

Cirka 300 skidåkare hade

kommit från olika delar av världen för att delta i militär-vm i skidor, som arrangerades av Norrbottens regemente med stöd av Bodens artilleriregemente. Tävlingarna innehöll

grenar som skidskytte, skidorientering och skidalpinism. Frankrike deltog med flest skidåkare och vann totalsegern. Österrike och Sverige kom på andra respektive tredje plats.

DOMARHYLLNING

”Domarens roll vid detta derby går att likna vid att ställas mellan två antagonister där båda har ett enda mål för ögat och det är att vinna, nästan till vilket pris som helst. Domarens förutsättning att lösa sin uppgift fullt ut, där båda sidor går nöjda ur striden är mer eller mindre obe-

Domaruppställningen med Mohammed Al-Hakim i mitten – och en imponerad ÖB.

fintlig. Därtill skall läggas att miljön domaren har att utöva sitt uppdrag i är hårt exponerat av något som kan liknas vid hybridkrigföring genom två stora persongrupperingar på vardera kortsida som gör allt för att bekämpa den andra verbalt, onyanserat och högljutt. Att inte påverkas av detta och verka oberoende som domare kräver mental styrka kryddat med ett tydligt och aktivt ledarskap. Det fick jag se prov på och ta del av från sidan. Imponerande!”

ÖB om domare Mohammed Al-Hakims (Ledningsregementet) insats under derbyt i Svenska cupen mellan Hammarby och AIK den 13 mars. ◀

SMART SAGT

”Om dina handlingar skapar ett arv som inspirerar andra att drömma mer, lära sig mer, göra mer och bli mer, då är du en stor ledare.”

Dolly Parton, artist

BOK: HOTET FRÅN RYSSLAND

SMÄRTSAMT KLARGÖRANDE

DEN BESTÅENDE KÄNSLAN efter att ha läst Oscar Jonssons bok "Hotet från Ryssland" är tacksamhet. Tacksamhet över att ha fått kunskap som något ökar förståelsen för mekanismerna bakom den ondska som strömmar från Kreml. Samtidigt sjunker modet en aning. Oscar Jonssons klargörande resonemang må vara komprimerade, men gör det glasklart att Rysslands våldsamma och människorättsvidriga agerande inte springer ur någon enskild galnings tankevärld – om någon nu hade trott det. Och inget som går att upphäva med enkla beslut eller handlingar utifrån.

Visserligen är det omöjligt för mig att korrekt bedöma i vilken utsträckning fakta och slutsatser är relevanta och sanna, men allt pekar på att resonemangen som förs är välunderbyggda och informationen korrekt. Inte minst det faktum att författaren har över tio års forskning i krigsvetenskap i bagaget, med starkt fokus på Ryssland.

Utgångspunkten är att det enda sättet att förstå hotet från Ryssland är att förstå Ryssland, främst dess ledning, och att lära sig något om landet historia. Och även om ingen bok på strax över 200 sidor kan ge en fullständig bild av saken när den långa. Till detta bidrar Oscar Jonssons språk som är synnerligen effektivt och fritt från "akademiska". ◀

UBÅTSMAT DELUXE

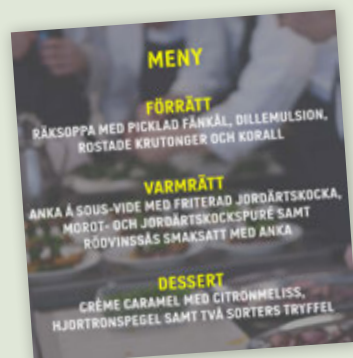

FÖRSTA UBÅTSFLOTTILJEN

I MITTEN AV MARS genomförde Första ubåtsflottiljens värnpliktiga kockar sin slutmiddag för inbjudna

representanter från flottiljen. Middagen utgjorde avslutningen på en tio veckor lång utbildning på Sjöstridsskolans Intendentursektion, i bland annat metodmatlagning, livsmedelssäkerhet och hygien.

– Maten och dukningen var en fröjd för ögat och det smakade riktigt gott. Det här blir ett bra tillskott till förbandet, säger flottiljeförvaltare Ingeborg Clementson. ◀

SIFFRAN

48

... stycken nya gummibåtar – Gummibåt patrull – levereras till armén och marinen med start i mars. De ersätter båttyper från 60-talet.

Källa: FMV

I varje nummer av Försvarets Forum presenterar någon från Armémuseum ett av alla de föremål som finns i samlingarna. Här berättar Hedvig Andersson om en unik klarinett från mitten av 1800-talet.

KLARINETTEN FRÅN LIVGARDET

DEN HÄR ALTKLARINETTEN, i ljus trä med beslag av mässing, är ett förvärv från Svea Livgardes musikkår. Musikkåren existerade fram till år 1957 och fick sin första musikdirektör redan år 1792, klarinettisten Johann Ignaz Stranensky. Svea livgarde var ett av flera svenska rangregementen och deras musikkår deltog i kungliga och statsceremo-

niella evenemang i Stockholm.

Armémuseums altklarinettt är tillverkad vid Gustaf Samuel Gottfried Wiesners verkstad i Dresden, någon gång kring 1800-talets mitt. Wiesner levde åren 1791-1868 och var en erkänd tillverkare av träblåsinstrument. Bland annat valdes han år 1845 in som utländsk associé i svenska Kungl. Musikaliska Akademien.

Svensk militärmusik har medeltida rötter. Samtidigt är det en levande tradition av musikkårer med uppdrag för såväl staten som Försvarsmakten.

Från att militärmusikens syfte ursprungligen ansågs vara att mana till strid och förstärka moralen hos armén, har den idag fått en mer ceremoniell funktion. ◀

Altklarinetten med en betydligt enklare mekanik än den som används på moderna klarinetter.

Grupporträtt av Svea Livgardes musikkår omkring år 1900.

HAR DU DET SOM KRÄVS FÖR ATT BLI
HOPPMÄSTARE?

På K3 finns Specialförbandens fallskärmsskola som är kompetenscentrum för all fallskärmstjänst inom Försvarsmakten.

Som hoppmästare är du nyckelperson i fällning av såväl materiel som personal. Därför ställs det höga krav på dig som söker.

Läs mer på forsvarsmakten.se/jobb eller hör av dig till oss på K3-rekrytering@mil.se

Har du också en fråga om Försvarsmaktens uniformer, traditioner eller liknande? Ställ den till förvaltare Patrik Laestadius. Mejla frågan till ff-red@mil.se så kan du få svaret i kommande nummer av Försvarets Forum.

VAD ÄR HERALDIK OCH HERALDISKA VAPEN?

Målade sköldar och matchande krigsutrustning tillkom under 1100-talet för att skapa igenkänning för att skilja vän från fiende på stridsfältet.

Mönstren kom så småningom att känneteckna släkter. När sköldar spelade ut sin praktiska roll blev bildspråket med dess regler för formgivning kvar. Härolden hade ingående kunskaper om riddarnas vapen och var ursprungligen en funktionär vid tornerspel – idag hade vi kanske sagt sportkommentator. Heraldik är läran om vapensköldar.

Blasonering är den text som beskriver och fastställer ett heraldiskt vapens utformning. Utifrån denna kan en heraldisk konstnär rita vapnet. Blasoneringsregeln har troligen haft stor betydelse för att konstformen har överlevt genom århundradena.

Henrik Dahlström är grafisk formgivare och heraldisk konstnär i Försvarsmakten.

Vilken roll spelar heraldiken i dag i Försvarsmakten?

– Försvarsmakten, liksom andra myndigheter, eftersträvar på samma sätt som företag ett enhetligt uttryck. Den kontinuitet som det etablerade formspråket för offentligt heraldik har ska bidra

MR Syd fana m/23 och MR Mitt fana m/23, utformade av heraldiker Henrik Dahlström.

till att vi känner samhörighet. När heraldiken och emblem används i den dagliga tjänsten, på fordon och på uniformer så känner jag att vi gör rätt.

– Min roll är att efter bästa förmåga skapa tidlös design och introducera former som kan hålla i många år. Att det här sker samtidigt som myndigheten använder bildmaner, färgskalor och typsnitt som anpassats för vår tids krav på snabb kommunikation är helt unikt.

Vad gör du just nu?

– Modellritningen för H.M. Konungens kommandotecken blev klar i höstas och nu broderas den. Det är ett pågående samarbete mellan mig som formgivare och de olika brodösorna som

är både roligt och utmanande. Just nu håller jag på med slutlig formgivning av fanor för Militärregionstaberna samtidigt som det är en del efterarbeten med digitala underlag för äldre fälttecken.

GRUNDLÄGGANDE REGLER

Tinkturen (färg) svart, rött, grönt, blått och i undantagsfall purpur får inte möta varandra utan bara någon av metallerna silver (vitt) eller guld (gul).

Metallerna ska heller inte mötas. I undantagsfall kan korta möten mellan tinkturen och metaller vara nödvändig.

För att vapnet ska anses **unik** ska det ha minst två skillnader från ett annat.

STJÄRNKLAR ÖVNING

En ribbbåt från röjdjkarnas EOD båtgrupp glider sakta över svart, isande vatten någonstans längs Sveriges ostkust. Under ytan letar dykare efter minor. HMS Sturkö som ett ljus i natten.

FÖRSVARSMAKTEN BJUDER IN TILL STATSCEREMONIELLT HÖGTIDLIGHÅLLANDE AV VETERANDAGEN 29 MAJ

Sverige hyllar sina veteraner och hedrar minnet av de som betalat det högsta priset i arbetet för fred i olika krishärदार runt om i världen. Ceremonin äger rum vid Veteranmonumentet Restare i anslutning till Sjöhistoriska museet, Stockholm. Det genomförs även flera lokala ceremonier runt om i landet.

Under årets högtidlighållande genomför Försvarsmakten ett särskilt uppmärksammande av de veteraner som tjänstgjorde vid UNIFIL i Libanon under åren 1980-2007.

08.00 Flaggorna hissas vid Sjöhistoriska museet.

09.00–17.00 Försvarsmakten, andra myndigheter och ideella organisationer m.m. visar upp sin verksamhet

på utställningsområdet på Gärdet. Presentationer om UNIFIL och ett politikerseminarium genomförs.

14.30 – 15.45 Veterandagsceremoni med kransnedläggning, hederstal och medaljering.

16.00 Besökare ges möjlighet att lägga ner medhavd blomma.

16.00–21.00 Middag, utdelning av priset till årets veteran samt underhållning och samkväm i mässtället.

21.00 Flaggorna halas.

Läs mer om detaljer rörande dagen och hitta information om anmälan på www.forsvarsmakten.se/veterandagen

Alla besökare ges möjlighet att, efter statsceremonin är genomförd, lägga ner medhavd blomma vid monumentet. Du som är anhörig till någon som stupat/omkommit/avlidit under insats är särskilt välkommen. Vänligen kontakta oss i god tid före genomförandet på veterandagen@mil.se så har vi möjlighet att reservera plats åt er på hedersläktaren.